

CHỈ ĐẠO BIÊN SOẠN

1. *Đồng chí* Nguyễn Trọng Nghĩa, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương
2. *Đồng chí* Lại Xuân Môn, Ủy viên Trung ương Đảng, Phó Trưởng Ban Thường trực Ban Tuyên giáo Trung ương

BAN BIÊN SOẠN

1. PGS.TS. Lê Hải Bình, Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương - **Trưởng ban**
2. GS.TS. Đinh Xuân Dũng, nguyên Ủy viên Hội đồng Lý luận Trung ương; nguyên Phó Chủ tịch chuyên trách Hội đồng lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật Trung ương - **Phó Trưởng ban**
3. GS.TS. Nguyễn Như Ý, nguyên Phó Giám đốc - Tổng Biên tập Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam, Tổng Biên tập Tạp chí *Dạy và Học* ngày nay - **Ủy viên**
4. TS. Đoàn Văn Báu, Vụ trưởng Vụ Lý luận Chính trị, Ban Tuyên giáo Trung ương - **Ủy viên**
5. ThS. Trần Chí Đạt, Giám đốc - Tổng Biên tập Nhà xuất bản Thông tin và Truyền thông, Bộ Thông tin và Truyền thông - **Ủy viên**

LỜI GIỚI THIỆU

Cách đây hơn một thế kỷ, năm 1911, người thanh niên yêu nước Nguyễn Tất Thành đã ra đi tìm con đường mới cho sự nghiệp cứu nước, đấu tranh giành độc lập dân tộc. Mang trong mình khát vọng “*Tự do cho đồng bào tôi, độc lập cho Tổ quốc tôi*”, Người đã đi qua gần 30 quốc gia, 4 châu lục và 3 đại dương, vừa làm nhiều công việc khác nhau vừa miệt mài học tập, tiếp thu kho tàng tri thức đồ sộ của nhân loại, trực tiếp tham gia các phong trào yêu nước và cách mạng ở châu Âu và Người đến với chủ nghĩa Mác - Lênin, tìm thấy ở học thuyết cách mạng và khoa học này con đường cứu nước đúng đắn - con đường cách mạng vô sản. Từ đó, Người kiên trì, sáng tạo, từng bước truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin vào Việt Nam, chuẩn bị mọi điều kiện cần thiết cho cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, giành độc lập cho Tổ quốc. Cùng với các công việc cực kỳ hệ trọng, trong suốt cuộc đời mình, Người tích lũy được một khối lượng tri thức - văn hóa đồ sộ, nghiên ngẫm sâu sắc từ chỉ đạo và tổng kết thực tiễn cách mạng Việt Nam, cách mạng thế giới, Người xây dựng cho mình một hệ thống các quan điểm vô cùng độc đáo và sâu sắc,

mang dấu ấn của riêng Người. Từ những năm 20 của thế kỷ XX đến nay, hệ thống các quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh là ngọn đuốc soi đường cho cách mạng Việt Nam, cho toàn bộ quá trình đấu tranh của nhân dân ta đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác. Và đó chính là “*tài sản tinh thần vô cùng to lớn và quý giá của Đảng và dân tộc ta*”⁽¹⁾.

Nhận thức sâu sắc về giá trị to lớn và bền vững của “*tài sản tinh thần*”, từ nhiều năm qua, Đảng ta đã chỉ đạo và tổ chức việc nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh, đồng thời liên tục, kiên trì việc học tập, làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trong toàn Đảng, toàn dân và toàn quân. Cho đến nay, kết quả của việc nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh đang tiếp tục được đào sâu hơn, toàn diện hơn, song có thể nêu lên những nội dung cơ bản bao gồm:

- Tư tưởng về giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, giải phóng con người.

- Tư tưởng về độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại.

- Tư tưởng về sức mạnh của nhân dân, của khối đại đoàn kết dân tộc.

- Tư tưởng về quyền làm chủ của nhân dân, xây dựng nhà nước thật sự của dân, do dân, vì dân.

⁽¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị quốc gia, 2011, tr.88.

- Tư tưởng về quốc phòng toàn dân, xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân.

- Tư tưởng về phát triển kinh tế và văn hóa, không ngừng nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân.

- Tư tưởng về đạo đức cách mạng, cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.

- Tư tưởng về chăm lo bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau.

- Tư tưởng về xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, cán bộ, đảng viên vừa là người lãnh đạo, vừa là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân...

Những nội dung cơ bản trên được hình thành, từng bước bổ sung, phát triển và hoàn thiện trong quá trình hoạt động cách mạng của Người, đặc biệt được thể hiện đúc kết trong các trước tác cực kỳ phong phú, đa dạng trong 15 tập *Hồ Chí Minh Toàn tập*. Suy nghĩ, tìm hiểu về các nội dung cơ bản trên, chúng ta thấy rõ một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, không chỉ có ý nghĩa quyết định cho mọi thắng lợi của cách mạng gần 100 năm qua mà còn là ánh sáng mãi mãi soi đường cho sự nghiệp xây dựng, phát triển và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam trong tương lai.

Sự sâu sắc, tính độc đáo và dấu ấn riêng của tư tưởng Hồ Chí Minh là gì?

Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX (2001) đã khẳng định: “*Tư tưởng Hồ Chí Minh là kết quả vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể của nước ta, kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại*”⁽¹⁾. Thực tế cho thấy, hoàn toàn không phải Hồ Chí Minh chỉ tiếp nhận ba nguồn gốc để chuyển thành tư tưởng của mình. Một năng lực sàng lọc, chọn lọc, phát triển tinh tế và sâu sắc, sự tổng hợp các tri thức, và cao hơn, đó là sự “*khúc xạ*”⁽²⁾ và “*vượt gộp*”⁽³⁾, là tài năng phi thường hiếm có của Hồ Chí Minh khi tiếp xúc, tiếp nhận, chọn lọc các tri thức khổng lồ từ ba nguồn trên.

Những nhận xét trên đây đã làm sáng tỏ kết quả, thành tựu, sản phẩm và con đường của quá trình “*Việt hóa*” nói chung và “*Hồ Chí Minh hóa*” nói riêng, các tư tưởng, lý luận, các tinh hoa văn hóa của thế giới, của châu Âu, của phương Đông và của di sản văn hóa truyền thống dân tộc qua trí tuệ uyên bác và trái tim Hồ Chí Minh.

⁽¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ IX*, Nxb. Chính trị quốc gia, 2001, tr. 20.

⁽²⁾ Vũ Đình Hòe: *Pháp quyền nhân nghĩa Hồ Chí Minh*, Nxb. Trẻ, Tp. Hồ Chí Minh, 2007, tr.184.

⁽³⁾ Phan Ngọc: *Một thức nhận về văn hoá Việt Nam*, Nxb. Thế giới, 2018, tr.167.

Sự đánh giá sâu sắc và lựa chọn công phu, tinh anh về những giá trị mà Người chọn lọc và tiếp nhận trong các học thuyết của Khổng Tử, Giêsu, C. Mác và Tôn Dật Tiên là một minh chứng vô cùng thuyết phục không chỉ về kinh nghiệm ứng xử văn hóa của bản thân Người, mà trở thành một quan niệm tiếp nhận, sàng lọc, phát triển của dân tộc ta đối với văn hóa thế giới:

“Học thuyết Khổng Tử có ưu điểm là sự tu dưỡng đạo đức cá nhân. Tôn giáo Giêsu có ưu điểm của nó là lòng nhân ái cao cả. Chủ nghĩa Mác có ưu điểm của nó là phương pháp làm việc biện chứng. Chủ nghĩa Tôn Dật Tiên có ưu điểm của nó là thích hợp với điều kiện nước ta... Khổng Tử, Giêsu, Mác, Tôn Dật Tiên chẳng có ưu điểm chung đó sao? Họ đều muốn mưu cầu hạnh phúc cho loài người, mưu cầu hạnh phúc cho xã hội. Nếu hôm nay họ còn sống trên đời này, tôi tin rằng họ nhất định sống chung với nhau rất hoàn mỹ như những người bạn thân thiết. Tôi cố gắng làm một người học trò nhỏ của các vị ấy”.

Tiếp nhận những tinh hoa Văn hóa Đông, Tây quá khứ và hiện tại là con đường để Hồ Chí Minh đi tới hình thành và xây dựng hệ thống tư tưởng của mình. Song, Người là người con của phương Đông, của dân tộc Việt Nam nên để thể hiện tư tưởng của mình, Người luôn chọn cách thể hiện cô đúc nhất, trong sáng nhất, giản dị, dễ

hiếu nhất để đi vào trí tuệ và lòng người bằng con đường ngắn nhất. Nhờ đó, những bài nói, bài viết của Người luôn được mọi người cảm thụ sâu sắc và có sức thuyết phục mạnh mẽ. Khi cảm nhận về đặc điểm, sự độc đáo của Hồ Chí Minh, Paulmus, nhà nghiên cứu người Pháp đã có một nhận xét sâu sắc: “Người ta thấy, một người Á Đông gia nhập hàng ngũ của Mác, có thể trở thành người cộng sản ngay trên đất nước mình, không hề lay chuyển, nhưng cộng sản theo cách của mình, bởi vì Người tìm cách diễn tả và làm sinh động học thuyết đó bằng những dạng truyền thống tương tự”¹⁾. Đó là sự thấu hiểu sâu sắc tư duy, tâm tư tưởng, đặc điểm riêng độc đáo của một người cộng sản Việt Nam - Hồ Chí Minh.

Một đặc trưng trong minh triết Hồ Chí Minh, đó là sự thống nhất không thể tách rời của ba nhân tố “vận dụng”, “phát triển”, “sáng tạo” và cách thể hiện, cách diễn đạt độc đáo kết quả của sự thống nhất ba nhân tố: giản dị, cô đọng, khúc chiết, ngắn gọn như một châm ngôn, một danh ngôn. Nó được thể hiện trong những khái quát vĩ mô nhất và cả trong những lời căn dặn cụ thể nhưng sâu xa về ý nghĩa.

Những năm qua, theo sự chỉ đạo của Đảng, các cấp ủy đảng đã triển khai việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trong toàn Đảng, toàn dân và toàn quân. Hàng triệu người đã được tiếp cận với

¹⁾ Hồ Chí Minh, Việt Nam, Á châu, Nxb. Dusenil, Paris, 1971, tr. 159.

sự nghiệp, tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Những kết quả bước đầu đã được khẳng định, song, từ đòi hỏi của thực tiễn, việc học tập đó không có kết thúc, bởi vì tư tưởng Hồ Chí Minh “mãi mãi soi đường cho sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta”.

Có nhiều con đường để tiếp cận, thẩm thấu, hiểu biết về tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Đọc trực tiếp trước tác của Người trong bộ sách *Hồ Chí Minh Toàn tập* là rất cần thiết và quan trọng, song không phải ai cũng có điều kiện thực hiện được. Tìm đọc từng trước tác (bài viết, bài nói....) của Người đáp ứng nhu cầu học tập theo chuyên đề hoặc theo nghề nghiệp. Đọc và suy nghĩ qua các công trình khoa học, các cuốn sách, tài liệu học tập, bài báo nghiên cứu, giới thiệu về tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Nghe, suy ngẫm, thảo luận và cố gắng vận dụng vào thực tiễn qua bài giảng của các nhà khoa học, bài thuyết trình của các báo cáo viên về tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, v.v...

Tất cả các cách đó đều cần thiết và đáng quý.

Khác với các cách làm trên, bộ sách này đã chọn lọc công phu từ hàng chục ngàn trang sách của *Hồ Chí Minh Toàn tập*, những câu, những đoạn, những lời hay, khúc chiết, hàm súc, dễ đi vào lòng người và sắp xếp thành một hệ thống theo dạng từ điển để người đọc vừa được trực tiếp đọc, suy ngẫm tác phẩm của Người không phải qua một sự phân tích hay bình luận gián tiếp nào, vừa

hoàn toàn có điều kiện học tập, suy ngẫm về các “danh ngôn” theo từng chủ đề cụ thể. Mỗi câu được trích dẫn trong công trình này đều có chú thích đầy đủ nguồn dẫn để khi người đọc cần hiểu toàn diện hơn có thể dễ dàng tìm về xuất xứ. Qua cách làm trên, có thể nghĩ rằng, những nội dung căn cốt nhất, cốt lõi, cái hồn của minh triết Hồ Chí Minh được thể hiện sinh động, đồng thời, qua đó, chúng ta còn thấy hiện lên sáng tỏ những phẩm chất vô cùng cao quý mà bình dị của nhân cách một con người vĩ đại - nhân cách Hồ Chí Minh.

Theo hướng tuyển chọn trên, để bộ sách và từng tập trong bộ sách có thể đến với đông đảo bạn đọc, những người tuyển chọn đã sắp xếp thành 12 tập theo các chủ đề. Các chủ đề này chứa đựng nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh song được lựa chọn theo hướng như những danh ngôn, châm ngôn vừa dễ hiểu, vừa sâu sắc và sắp xếp theo dạng từ điển (*lôgic theo chủ đề, thứ tự chữ đầu theo A, B, C...*).

Tên chung của bộ sách là “**Vang vọng lời nước non**”. Tên của mỗi tập sách đều lấy một câu văn của Bác Hồ thể hiện cô đúc nội dung chính của từng tập sách. Bạn đọc sẽ tìm thấy những tư tưởng cực kỳ sâu sắc, cô đọng, phong phú và dễ tiếp nhận, học tập từ các câu được trích dẫn trong mỗi tập sách. Các tập cụ thể của bộ sách:

Tập 1. Tôi hiến cả đời tôi cho dân tộc tôi. Tâm sự, tự sự của Chủ tịch Hồ Chí Minh về cuộc đời hoạt động cách

mạng phong phú, sôi nổi và sự cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp cách mạng của Đảng, dân tộc, nhân dân Việt Nam, như là những lời tự bạch của Người đối với dân tộc và nhân loại.

Tập 2. Dân tộc Việt Nam là một, nước Việt Nam là một. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về truyền thống quý báu của dân tộc được đúc kết qua hàng ngàn năm lịch sử, về lòng yêu nước, ý chí kiên cường, bất khuất, khát vọng độc lập, tự do, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc và xây dựng một nước Việt Nam giàu mạnh.

Tập 3. Đảng cần phải mạnh hơn bao giờ hết. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về Đảng Cộng sản Việt Nam, về sự cần thiết phải có Đảng, vị trí, vai trò và bản chất của Đảng, mục tiêu, lý tưởng của Đảng, phương thức lãnh đạo, nội dung xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam trong sạch, vững mạnh. Những tư tưởng của Người về Đảng Cộng sản Việt Nam là nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam, góp phần quan trọng xây dựng Đảng ta xứng đáng là người lãnh đạo, người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Tập 4. Trong bầu trời không gì quý bằng nhân dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về vị trí, vai trò, sức mạnh to lớn của nhân dân trong sự nghiệp dựng nước và giữ nước của dân tộc ta. Tư tưởng lấy dân làm gốc, quý trọng sức dân và phát huy vai trò của nhân dân trong sự nghiệp cách mạng trở thành chân lý của dân tộc Việt Nam: Những câu nói của Người về xây dựng nhà nước của dân,

do dân, vì dân, về dân chủ là những chỉ dẫn quý báu, có giá trị lớn, phục vụ nghiên cứu, giảng dạy, học tập không chỉ riêng môn học tư tưởng Hồ Chí Minh mà còn cho nhiều môn khoa học xã hội khác.

Tập 5. Phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người dày tớ thật trung thành của nhân dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên của Đảng, Nhà nước và hệ thống chính trị; về vị trí, vai trò của người cán bộ, đảng viên trong sự nghiệp cách mạng; về tiêu chuẩn người cán bộ, đảng viên; quan niệm của Hồ Chí Minh về công tác cán bộ gồm: Tuyển chọn, đào tạo, huấn luyện cán bộ, bố trí sử dụng cán bộ; yêu cầu xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên trong sạch, vững mạnh, “vừa hồng, vừa chuyên”.

Tập 6. Thang thuốc hay nhất là thiết thực phê bình và tự phê bình. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về vị trí, vai trò, tính chất, nội dung, ý nghĩa tự phê bình và phê bình; về sự trung thực, thẳng thắn, thành khẩn, nghiêm túc và khéo léo trong tự phê bình và phê bình để mỗi cán bộ, đảng viên làm tròn nghĩa vụ trước Đảng và nhân dân.

Tập 7. Còn sống thì còn phải học. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về giáo dục, khẳng định mạnh mẽ nghị lực, sự vươn lên của mỗi người bằng cách học và tự học, “*Học không bao giờ cùng*”, qua đó, giúp người đọc thấy được vị trí, vai trò của việc học tập và học tập suốt đời. Vì vậy, để trở thành phong trào toàn dân học tập thì phải có sự

tham gia của các cấp, các ngành, nhất là đội ngũ “*anh chị em giáo viên*” và chính Bác Hồ là tấm gương sáng về học tập suốt đời: “*Tôi năm nay 71 tuổi, ngày nào cũng phải học*”.

Tập 8. Văn hóa soi đường cho quốc dân đi. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về văn hóa, các loại hình loại thể văn học, nghệ thuật, lối sống, nếp sống, truyền thống văn hóa dân tộc; di tích lịch sử... Nội dung khẳng định vị trí, vai trò của văn hóa đối với sự nghiệp cách mạng giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước. Đảng, Nhà nước cần phải coi trọng và xác định văn hóa là nền tảng tinh thần, là mục tiêu và động lực, soi đường cho quốc dân đi.

Tập 9. Đại đoàn kết là một lực lượng tất thắng. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về đại đoàn kết, khẳng định đại đoàn kết là một nguyên nhân có ý nghĩa quyết định đối với sự nghiệp bảo vệ và xây dựng đất nước của dân tộc ta trong lịch sử hàng ngàn năm qua. Tập “*Đại đoàn kết là một lực lượng tất thắng*” đã chỉ ra cho người đọc, nhất là cán bộ, đảng viên phải luôn nhận thức sâu sắc về vị trí, vai trò của đại đoàn kết; dù bất cứ hoàn cảnh nào cũng phải giữ gìn khối đoàn kết và chỉ có đoàn kết toàn Đảng, đoàn kết toàn dân và tinh thần đoàn kết quốc tế trong sáng, thủy chung tạo nên sức mạnh tinh thần để Đảng ta lãnh đạo nhân dân ta giành thắng lợi trong sự nghiệp cách mạng.

Tập 10. Trung với Đảng, hiếu với dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về xây dựng lực lượng vũ trang

nhân dân. Tập sách cung cấp cho người đọc những chỉ dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với Bộ đội và Công an để thực sự là lực lượng vũ trang cách mạng tuyệt đối trung thành với Đảng, gắn bó mật thiết và tận hiếu với dân. Tập *“Trung với Đảng, hiếu với dân”* còn giúp cho bạn đọc thấu hiểu nội dung, biện pháp công tác của Bộ đội, Công an. Hiếu với nhân dân là bản chất của Bộ đội và Công an cách mạng.

Tập 11. Ngoại giao hòa bình và hữu nghị giữa các dân tộc. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về đường lối đối ngoại nhất quán của Đảng ta đó là Việt Nam mong muốn và sẵn sàng thiết lập quan hệ bình đẳng với tất cả các nước dân chủ trên thế giới. Qua tập sách, giúp người đọc nhận thức được mong muốn lớn nhất của Bác Hồ là xây dựng Việt Nam trở thành một đất nước độc lập, thống nhất, hòa bình và phát triển, đóng góp quan trọng vào một thế giới không còn chiến tranh, không còn đói nghèo, một thế giới hòa bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển.

Tập 12. Tôi để lại muôn vàn tình thân yêu là những lời căn dặn tâm huyết, giàu tình yêu sâu sắc của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với các giai cấp, tầng lớp nhân dân, các cháu thiếu niên, nhi đồng, thanh niên, phụ nữ, phụ lão, lực lượng vũ trang và bạn bè quốc tế. Muôn vàn tình thân yêu đó thể hiện phẩm chất nhân văn cao đẹp của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với nhân dân ta.

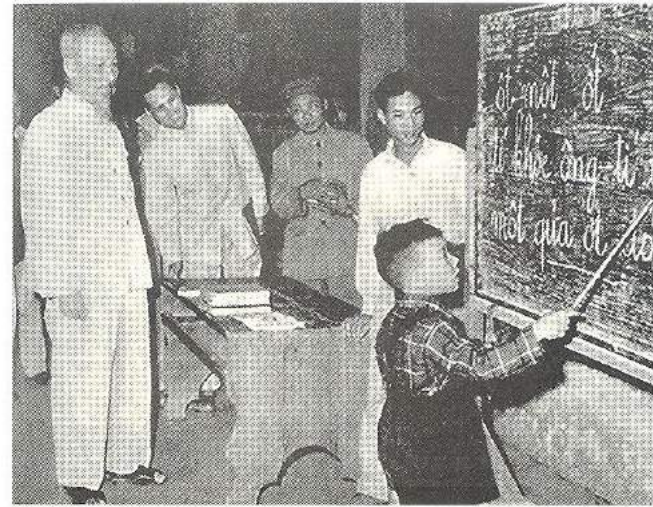
Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống những quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, vì vậy, việc tuyển chọn trên không có khả năng bao quát hết tư tưởng của Người. Ban Tuyên giáo Trung ương cảm ơn các nhà khoa học: GS. TS. NGUYỄN. Phùng Hữu Phú; Trung tướng, PGS. TS. Trần Vi Dân; GS. TS. Mạch Quang Thắng; PGS. TS. Lý Việt Quang; PGS. TS. Doãn Thị Chín đã đồng tình và góp nhiều ý kiến quý báu cho bộ sách. Bộ phận biên soạn đã nghiêm túc sửa chữa, bổ sung theo các góp ý hợp lý, hợp tình, khoa học của Hội đồng. Với mục tiêu có được một sản phẩm mang tính phổ cập đến đông đảo mọi tầng lớp nhân dân, bộ sách chắc chắn sẽ không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong bạn đọc thông cảm và góp ý.

Hy vọng rằng, bộ sách này sẽ trực tiếp góp phần làm cho minh triết Hồ Chí Minh đi vào đời sống của dân tộc, của người dân Việt Nam như một động lực củng cố niềm tin khoa học và tình yêu đối với Bác Hồ vĩ đại. Trở về với cội nguồn Hồ Chí Minh, dân tộc ta sẽ vững tâm, đi đúng, đi xa hơn nữa hôm nay và mai sau tới mục đích cao đẹp mà cả đời mình Chủ tịch Hồ Chí Minh theo đuổi *“phấn đấu cho quyền lợi của Tổ quốc và hạnh phúc của quốc dân”*.

BAN TUYÊN GIÁO TRUNG ƯƠNG

*Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Viện Viễn Đông Bác Cổ,
năm 1945*

*Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm lớp học vỡ lòng
phố Hàng Than, Hà Nội, năm 1958*

*Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm lớp Bình dân học vụ
ở khu lao động Lương Yên, Hà Nội, năm 1956*

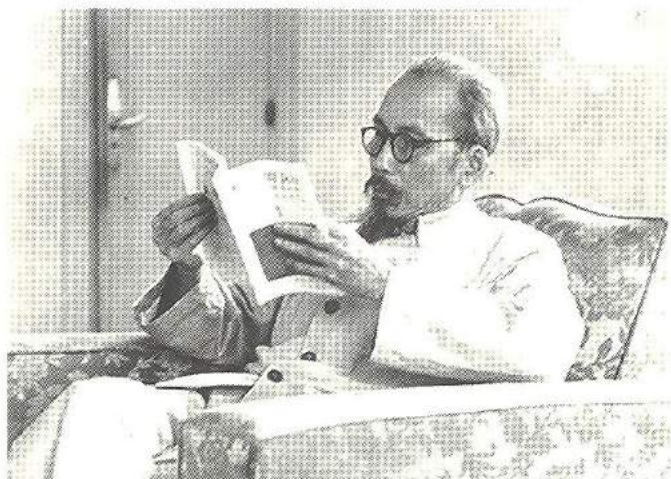
*Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm lớp học chính trị
của giáo viên toàn miền Bắc, năm 1958*

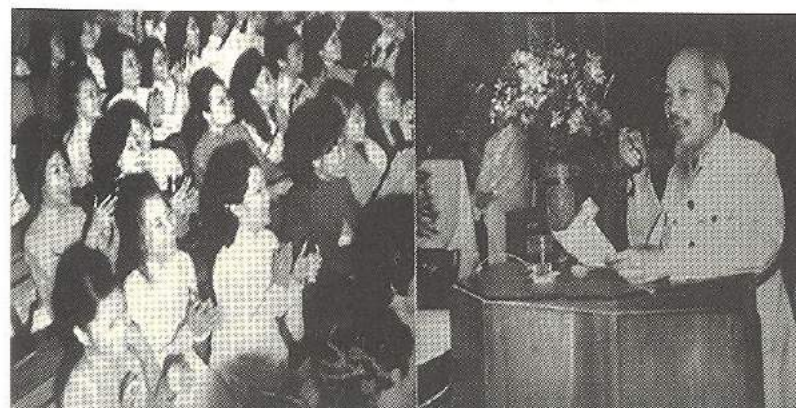
Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm lớp bổ túc văn hóa và kỹ thuật ngoài giờ của cán bộ công nhân viên xưởng sửa chữa ô tô 15, năm học 1961 - 1962

Chủ tịch Hồ Chí Minh trò chuyện với trí thức dự Hội nghị Chính trị đặc biệt tại Hà Nội, ngày 27/3/1964

Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc sách báo

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm và nói chuyện với cán bộ, giáo viên, học sinh Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, năm 1964

Anh chị em giáo viên và mẫu giáo cần luôn luôn gương mẫu về đạo đức để các cháu noi theo.

(Lời căn dặn giáo viên mẫu giáo, báo Nhân Dân, ngày 23-9-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.286)

Anh chị em giáo viên bình dân học vụ cố gắng đọc kỹ sách này, rồi tận tâm dạy bảo đồng bào thất học, làm cho nạn mù chữ chóng hết.

Thế là làm tròn một nhiệm vụ thiêng liêng của mình đối với Tổ quốc.

(Lời căn dặn anh chị em giáo viên bình dân học vụ, ngày 20-5-1946, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.266)

Ban huấn luyện phải liên lạc mật thiết với các cơ quan tuyên truyền, dân vận, chính quyền. Huấn luyện cán bộ là cốt để cung cấp cán bộ cho các ngành công tác: Đoàn thể, Mặt trận, Chính quyền, Quân đội. Các ngành công tác như là tiêu thụ hàng. Ban huấn luyện như là người làm ra hàng. Làm ra hàng phải đúng với nhu cầu của người tiêu thụ. Nếu người ta cần nhiều xe mà mình làm ra nhiều bình tích thì hàng ế.

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.359)

Bất cứ việc gì có lợi là ta phải học.

(Bài nói tại Hội nghị tổng kết phong trào sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp năm 1959, ngày 16-2-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.476)

Bất kỳ trong giới tự nhiên hay trong xã hội, mâu thuẫn và đấu tranh nội bộ cứ tiến mãi, phát triển mãi. Sự hiểu biết cũng phải tiến tới mãi, phát triển mãi.

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận, lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân, ngày 19-7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.128)

Bây giờ nhiệm vụ giáo dục khác trước. Các cô, các chú có nhiệm vụ rất quan trọng: Bồi dưỡng thế hệ công dân, cán bộ sau này. Làm tốt thì thế hệ sau này có ảnh hưởng tốt. Làm không tốt sẽ có ảnh hưởng không tốt đến thế hệ sau.

(Bài nói chuyện tại lớp đào tạo hướng dẫn viên các trại hè cấp I, ngày 12-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.344)

Bây giờ ta phải học tập lý luận kinh tế tài chính, phải học tập cách tổ chức kinh tế tài chính cho khéo. Chủ nghĩa Mác căn bản là kinh tế. Không học kinh tế, không tiến bộ được. Trong chiến tranh, ta dốc vào quân sự thì hòa bình, ta phải dốc vào kinh tế tài chính.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ trung, cao cấp nghiên cứu Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 11, ngày 14-02-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.497)

Biết chữ, biết tính, thì làm việc gì cũng dễ dàng hơn. Một người không biết chữ, biết tính thì như nửa mù nửa quáng. Biết rồi, ta học thêm.

Ngoài ra, còn biết bao nhiêu điều cần học.

(Đời sống mới, ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.117)

Bình dân học vụ cũng có lãnh đạo, có Bộ, có Nha, có Khu, có Ty. Lãnh đạo không phải ngồi viết trong bàn giấy. Trong kháng chiến đã có cán bộ làm chương trình dạy tú tài thì hợp, nhưng dạy bình dân học vụ thì không đúng, chỉ vì ngồi bàn giấy. Lãnh đạo phải đi sát, phải giúp đỡ cán bộ giải quyết khó khăn; quan liêu, mệnh lệnh là không được. Bất kỳ việc gì đều phải đi sát quần chúng, các cấp bình dân học vụ nếu có sai lầm thì sửa chữa, không có thì lấy đó mà răn mình.

(Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ 6 tháng đầu năm 1956, ngày 16-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.369)

Bình dân học vụ không những dạy đọc, dạy viết, mà còn phải chú trọng dạy đạo đức công dân. Như vậy bình dân học vụ sẽ góp phần xứng đáng vào sự nghiệp đấu tranh cho hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ trong cả nước.

(Kỷ niệm 10 năm Bình dân học vụ, báo Nhân Dân, ngày 8-9-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.126)

Bồi dưỡng thể hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết.

(Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, viết năm 1965, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.612)

Các cháu nhi đồng phải làm cho được 5 tốt là: đoàn kết tốt, học tập tốt, lao động tốt, kỷ luật tốt, vệ sinh tốt.

(Bài nói chuyện với đồng bào các dân tộc tỉnh Tuyên Quang, tháng 3-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr. 83)

Các cháu phải đoàn kết, đoàn kết giữa thầy giáo với thầy giáo, giữa thầy giáo với học trò, giữa học trò với học trò, giữa nhà trường, thầy giáo, học trò với đồng bào địa phương.

(Bài nói chuyện với Trường thanh niên lao động xã hội chủ nghĩa Hòa Bình, ngày 17-8-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.436)

Các cô, các chú đã thấy trách nhiệm to lớn của mình, đồng thời cũng thấy khả năng của mình cần được nâng cao thêm lên mãi mới làm tròn nhiệm vụ được. Vì thế, các cô, các chú là những thầy giáo, những cán bộ giáo dục đều phải luôn luôn cố gắng học thêm, học chính trị, học chuyên môn. Nếu không tiến bộ mãi, thì sẽ không theo kịp đà tiến chung, sẽ trở thành lạc hậu.

(Nói chuyện tại Đại hội chiến sĩ thi đua toàn ngành giáo dục, ngày 21-2-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.273-274)

Các cô, các chú đều biết, giáo viên ngày nay không phải là “gõ đầu trẻ kiếm cơm”, mà là người phụ trách đào tạo những công dân tiến bộ, những cán bộ tiến bộ cho dân tộc. Nhiệm vụ ấy rất là vẻ vang. Các cô, các chú phải ngày càng tiến bộ để dạy cho con em ngày càng tiến bộ, nếu không thì sẽ ảnh hưởng không tốt đến con em.

(Bài nói tại Lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.266)

Các em cần rèn luyện cái đức tính thành thật và dũng cảm.

Ở trường, thì kính thầy, yêu bạn, đoàn kết và giúp đỡ lẫn nhau.

Ở nhà, thì yêu kính và giúp đỡ cha mẹ.

Ở xã hội, thì tùy sức mình mà tham gia những việc có ích lợi chung.

(*Gửi các em học sinh*, báo *Nhân Dân*, ngày 24-10-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.175)

Các em hãy nghe lời tôi, lời của một người anh lớn lúc nào cũng ân cần mong mỏi cho các em được giỏi giang. Trong năm học tới đây, các em hãy cố gắng, siêng năng học tập, ngoan ngoãn, nghe thầy, yêu bạn.

(*Thư gửi các học sinh*, khoảng tháng 9-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.34)

Các em phải ngoan, ở nhà phải nghe lời bố mẹ, đi học phải siêng năng; đối với bầu bạn phải yêu kính. Các em phải thương yêu nước ta.

(*Thư gửi thiếu nhi Việt Nam đêm Trung ihu đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa*, báo *Cứu quốc*, ngày 22-9-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.26)

Các nhà nho Trung Quốc đã có câu thơ: “*Vạn ban giai hạ phẩm; duy hữu độc thư cao*”. Nghĩa là muôn nghề đều là thấp kém; chỉ nghề đọc sách là cao. Các nhà nho Việt Nam ta cũng đi theo con đường sai lầm ấy.

Để sửa chữa sai lầm cổ truyền ấy, chế độ xã hội chủ nghĩa đã nêu rõ khẩu hiệu: *Phải kết hợp chặt chẽ lao động trí óc với lao động chân tay*.

(*Học hay, cây giỏi*, báo *Nhân Dân*, ngày 27-9-1961, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.13, tr.203)

Các thầy giáo có nhiệm vụ nặng nề và vẻ vang là đào tạo cán bộ cho dân tộc. Vậy giáo dục cần nhằm vào mục đích là thật thà phụng sự nhân dân.

(*Thư gửi giáo sư và sinh viên trường dự bị đại học ở Thanh Hoá*, tháng 4-1952, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.7, tr.400)

Các thầy giáo cũng như các trí thức khác là lao động trí óc. Lao động trí óc phải biết sinh hoạt của nhân dân, nếu chỉ giở sách đọc thì không đủ. Phải yêu dân, yêu học trò, gần gũi nhau, gần gũi cha mẹ học trò. Giáo dục ở trường và ở gia đình có quan hệ với nhau.

(*Nói chuyện tại Lớp hướng dẫn giáo viên cấp II, cấp III và Hội nghị sư phạm*, tháng 7-1956, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.389)

Cách dạy trẻ, cần làm cho chúng biết: Yêu Tổ quốc, thương đồng bào, chuộng lao động, giữ kỷ luật, biết vệ sinh, học văn hoá.

Đồng thời phải giữ toàn vẹn cái tính vui vẻ, hoạt bát, tự nhiên, tự động, trẻ trung của chúng (chớ nên làm cho chúng hoá ra những “người già sớm”...)

Trong lúc học, cũng cần cho chúng vui, trong lúc vui cũng cần làm cho chúng học. Ở trong nhà, ở trường học, ở xã hội, chúng đều vui đều học. Muốn vậy thì các ban phụ trách nhi đồng cần phải liên lạc mật thiết với cha mẹ và thầy giáo của nhi đồng.

(*Thư gửi Hội nghị cán bộ phụ trách nhi đồng*, tháng 11-1949, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.6, tr.250)

Cách học tập: Tổ chức từng ban cao cấp hoặc trung cấp. Lấy tự học làm cốt. Do thảo luận và chỉ đạo giúp vào.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.312)

Cách mạng tiến lên mãi, Đảng ta tiến lên mãi. Cho nên người cách mạng cũng phải tiến lên mãi.

(Đạo đức cách mạng, tạp chí Học tập, số 12-1958,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.610)

Cải tạo thế giới là việc to, phải trường kỳ gian khổ.

Kháng chiến để cải tạo nước nhà cũng phải trường kỳ và gian khổ. Muốn cải tạo mình, cũng phải trường kỳ và gian khổ, chứ không phải là dễ đâu.

(Bài nói tại lớp chính đảng Trung ương khóa 2,
tháng 3-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.98)

Cải tiến kỹ thuật là phải học hỏi kinh nghiệm, trao đổi kinh nghiệm, phổ biến kinh nghiệm lẫn cho nhau.

(Nói chuyện tại Hội nghị liên hoan chiến sĩ thi đua nông nghiệp và
cán bộ đối công toàn quốc, ngày 4-3-1956,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.280)

Cải tiến nông cụ là một việc rất cần thiết. Nó tiết kiệm được nhiều sức lao động và thời giờ. Nó giúp ích nhiều cho việc tăng gia sản xuất.

(Mùa xuân quyết thắng, báo Nhân Dân, ngày 03-02-1960,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.463)

Cải tiến nông cụ thì công việc đỡ nặng nhọc, lại nhanh, kịp thời vụ. Không cải tiến nông cụ, không thể tăng được năng suất lao động, không thể tiến bộ được.

(Bài nói chuyện với đồng bào và cán bộ xã Đại Nghĩa (Hà Đông),
ngày 07-10-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.219)

Cán bộ, đảng viên ta cố gắng học, cố gắng làm, ta nhất định tiến bộ. Sản xuất, tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí ta làm được, phải do Đảng lãnh đạo, do quần chúng góp sáng kiến, góp lực lượng. Đó là chính trị, là kinh tế.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ trung, cao cấp nghiên cứu Nghị quyết
Hội nghị Trung ương lần thứ 11, ngày 14-02-1957,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.497)

Cán bộ phải cố gắng học tập văn hóa, chính trị, nghiệp vụ. Kinh tế của ta ngày càng phát triển, hàng ngũ công nhân ngày càng thêm đông. Muốn làm tròn nhiệm vụ của mình thì cán bộ phải luôn luôn cố gắng học tập, cố gắng vươn lên để không ngừng tiến bộ.

(Bài nói chuyện tại Hội nghị cán bộ công đoàn cơ sở toàn miền
Bắc, ngày 13-8-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.434)

Cán bộ và Đảng viên ta, vì bận việc hành chính hoặc quân sự, mà xao nhãng việc học tập. Đó là một khuyết điểm rất to.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.271)

Cán bộ và công nhân ta cần phải tranh thủ học tập kinh nghiệm các nước anh em và các đồng chí chuyên gia. Phải chăm lo học tập văn hóa, học tập kỹ thuật, nghiệp vụ, trau dồi nghề nghiệp cho thành thạo. Phải phát huy sáng kiến, cải tiến kỹ thuật. Những sáng kiến, kinh nghiệm của từng người, từng đơn vị cần được đúc kết và phổ biến kịp thời để không ngừng nâng cao năng suất lao động và hạ giá thành, đẩy mạnh sản xuất và xây dựng cơ bản.

(Bài nói tại Hội nghị tổng kết công tác của Bộ Công nghiệp, ngày 22-01-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.447)

Cần phải chú ý nhiều hơn nữa việc giáo dục trẻ con. Nói chung, các cháu đều ngoan. Nhưng vì giáo dục nhà trường không kết hợp chặt chẽ với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội, cho nên trong giờ học thì cháu nào cũng ngoan, ngoài giờ học thì có một số vì nhàn rảnh và không ai sẵn sóc mà dễ sinh hư.

(Bài nói chuyện tại Đại hội Đảng bộ Hà Nội, ngày 01-02-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.28)

Cha mẹ, thầy giáo và cô giáo, cùng các đoàn thể thanh niên là những người trực tiếp phụ trách giáo dục nhi đồng.

(1-6, báo Nhân Dân, ngày 01-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.337)

Chỉ cần chúng ta có đầy đủ ý thức làm chủ, tinh thần tập thể, kỷ luật và ra sức học tập, nâng cao trình độ văn hóa, kỹ thuật, có tinh thần sáng tạo, tìm tòi cái mới, học tập cái mới, ủng hộ cái mới, thực hiện cái mới thì việc gì chúng ta cũng làm được.

(Xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội, nói tháng 3-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.70)

Chỉ có những người cách mạng chân chính mới thu hái được những điều hiểu biết quý báu của các đời trước để lại.

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, tháng 5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.357)

Chỉ có thực hành mới là mực thước đúng nhất cho sự hiểu biết của người về thế giới. Chỉ do quá trình thực hành (quá trình sản xuất vật chất, giai cấp đấu tranh, khoa học thực nghiệm), người ta mới đạt được kết quả đã dự tính trong tư tưởng, và lúc đó sự hiểu biết mới được chúng thực.

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận, lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân, ngày 19-7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.122)

Chỉ thực hành mà không có lý luận cũng như có một mắt sáng, một mắt mù.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.315)

Chính phủ thuộc địa tìm đủ mọi cách để ngăn cản không cho thanh niên An Nam sang du học bên Pháp, vì sợ nhiệm phải chủ nghĩa cộng sản. Điều 500 (bis) trong nghị định ngày 20 tháng 6 năm 1921 về học chính ở Đông Dương quy định:

“Người bản xứ nào, vô luận là dân thuộc địa Pháp hoặc dân do Pháp bảo hộ muốn sang chính quốc du học đều phải được quan Toàn quyền cho phép. Quan Toàn quyền sẽ quyết định, sau khi hỏi ý kiến quan Thủ hiến kỳ và quan Giám đốc Nha học chính.

*(Bản án chế độ thực dân Pháp, năm 1925,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.108)*

Chính trị là linh hồn, chuyên môn là cái xác. Có chuyên môn mà không có chính trị thì chỉ còn cái xác không hồn. Phải có chính trị trước rồi có chuyên môn. Nếu thầy giáo, cô giáo bàng quan thì lại đúc ra một số công dân không tốt, cán bộ không tốt. Nói tóm lại, chính trị là đức, chuyên môn là tài. Có tài mà không có đức là hỏng. Có đức mà chỉ i, tờ thì dạy thế nào? Đức phải có trước tài.

*(Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.269)*

Chủ nghĩa Mác - Lênin là kim chỉ nam cho hành động, chứ không phải là Kinh Thánh.

*(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận,
lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân,
ngày 19-7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.120)*

Chúng ta cần học nhiều thứ: học chính trị, học văn hoá, học kỹ thuật, nghiệp vụ. Ngoài cách học ở trường, ở lớp, học trên sách, báo, v.v., có một cách học rất tốt ai cũng có thể tham gia hằng ngày. Đó là cách học tập ngay trong sản xuất, học tập những người, những tổ, những đơn vị tiên tiến.

*(Học tập không mới, cải tiến không ngừng, báo Nhân Dân,
ngày 14-3-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.528)*

Chúng ta cần nhất bây giờ là:

Kiến thiết ngoại giao

Kiến thiết kinh tế

Kiến thiết quân sự

Kiến thiết giáo dục

Vậy chúng tôi mong rằng đồng bào ta ai có tài năng và sáng kiến về những công việc đó, lại sẵn lòng hăng hái giúp ích nước nhà thì xin gửi kế hoạch rõ ràng cho Chính phủ. Chúng tôi sẽ nghiên cứu kế hoạch ấy một cách kỹ lưỡng có thể thực hành được thì sẽ thực hành ngay.

*(Nhân tài và kiến quốc, báo Cứu quốc, ngày 14-11-1945,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.114)*

Chúng ta cần phải có giáo dục đạo đức công dân để mọi người hiểu rõ: Lợi ích chung của nước nhà và lợi ích riêng của người dân là nhất trí; quyền lợi của công dân

và nghĩa vụ của công dân là nhất trí; đã là người chủ của nước nhà thì phải phụ trách đối với Tổ quốc.

(*Đạo đức công dân*, báo *Nhân Dân*, ngày 15-01-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.9, tr.259)

Chúng ta có nhiệm vụ cấp bách là phải giáo dục lại nhân dân chúng ta. Chúng ta phải làm cho dân tộc chúng ta trở nên một dân tộc dũng cảm, yêu nước, yêu lao động, một dân tộc xứng đáng với nước Việt Nam độc lập.

(*Những nhiệm vụ cấp bách của nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa*, ngày 03-9-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.4, tr.7)

Chúng ta đã xóa xong nạn mù chữ, đó là một thắng lợi to. Cần phải tiến lên nữa, chớ để có người mù chữ lại.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội đảng bộ Hà Nội*, ngày 01-02-1961, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.13, tr.28)

Chúng ta học thì chỗ nào cũng học được mà bao giờ cũng học được, gặp việc gì cũng nên học.

(*Nói chuyện với cán bộ, chiến sĩ phòng không - không quân*, ngày 29-02-1967, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.15, tr.306)

Chúng ta kháng chiến trên nhiều mặt trận. Mà mặt trận giáo dục cũng là quan trọng.

(*Thư gửi ông Hồ Đức Thành*, tháng 02-1949, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.6, tr.37)

Chúng ta không biết, thì chúng ta phải học, chúng ta không có quyền giấu dốt. Chúng ta phải học cho kỹ

được, vì chúng ta phải đưa kháng chiến đến thắng lợi, kiến quốc đến thành công. Vì chúng ta phải thực hiện dân chủ mới để chuẩn bị đi đến chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa cộng sản. Những công việc thiết thực đó, không phải chỉ chính trị suông mà làm được.

(*Kiểm điểm công việc của Đảng*, viết đầu tháng 01-1949, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.6, Sdd, tr.13-14)

Chúng ta là những người lao động làm chủ nước nhà. Muốn làm chủ được tốt, phải có năng lực làm chủ. Chúng ta học tập chính là để có đủ năng lực làm chủ, có đủ năng lực tổ chức cuộc sống mới - trước hết là tổ chức nền sản xuất mới.

(*Học tập không mới, cải tiến không ngừng*, báo *Nhân Dân*, ngày 14-3-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.12, tr.527)

Chúng ta làm cách mạng nhằm mục đích cải tạo thế giới, cải tạo xã hội. Muốn cải tạo thế giới và cải tạo xã hội thì trước hết phải tự cải tạo bản thân chúng ta.

(*Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc*, ngày 7-9-1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.11, tr.96)

Chúng ta muốn tuyên truyền quần chúng, phải học cách nói của quần chúng, mới nói lọt tai quần chúng.

Tục ngữ có câu: “Học ăn, học nói, học gói, học mở”. Nói cũng phải học, mà phải chịu khó học mới được. Vì cách nói của dân chúng rất đầy đủ, rất hoạt bát, rất thiết thực, mà lại rất giản đơn. Anh em đi tuyên truyền chưa

học được cách nói đó, cho nên khi viết, khi nói, khô khan, cứng nhắc, không hoạt bát, không thiết thực.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.341)

Chúng ta phải học và hoạt động cách mạng suốt đời.
Còn sống thì còn phải học, còn phải hoạt động cách mạng.

(Bài nói ở lớp huấn luyện đảng viên mới, ngày 14-5-1966,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.113)

Chúng ta phải khéo nuôi dạy, giúp cho nhi đồng phát triển sức khỏe và trí óc, thành những trẻ em có “4 tính tốt”: hoạt bát, mạnh dạn, chất phác, thật thà.

(1-6, báo Nhân Dân, ngày 01-6-1955,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.500)

Chúng ta phải nhớ câu “chính tâm tu thân” để “trị quốc bình thiên hạ”. Chính tâm tu thân tức là cải tạo. Cải tạo cũng phải trường kỳ gian khổ, vì đó là một cuộc cách mạng trong bản thân của mỗi người. Bồi dưỡng tư tưởng mới để đánh thắng tư tưởng cũ, đoạn tuyệt với con người cũ để trở thành con người mới không phải là một việc dễ dàng, không phải trong một lớp nghiên cứu vài tháng mà hoàn toàn thắng lợi. Chúng ta phải cố gắng nữa, cố gắng mãi.

(Bài nói tại buổi lễ bế mạc lớp chính huấn cán bộ trí thức,
ngày 26-9-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.300-301)

Chúng ta phải sửa đổi cách dạy cho hợp với sự đào tạo nhân tài kháng chiến và kiến quốc.

(Thư gửi Hội nghị giáo dục toàn quốc, tháng 7-1948,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.575)

Chúng ta phải thực hiện ngay:

1. Làm cho dân có ăn.
2. Làm cho dân có mặc.
3. Làm cho dân có chỗ ở.
4. Làm cho dân có học hành.

Cái mục đích chúng ta đi đến là bốn điều đó. Đi đến để dân nước ta xứng đáng với tự do độc lập và giúp sức được cho tự do độc lập.

(Bài phát biểu tại cuộc họp đầu tiên của
Ủy ban Nghiên cứu kế hoạch kiến quốc, ngày 10-01-1946,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.175)

Chúng ta vừa làm, vừa học, vừa học, vừa làm. Cán bộ chính trị phải học kỹ thuật, cán bộ kỹ thuật phải học chính trị, để trở nên những cán bộ toàn diện.

(Thư gửi cán bộ nông trường nhà nước, ngày 01-10-1960,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.694)

Chúng tôi đã đưa đến Quảng Châu một số trẻ em An Nam. Chúng tôi đã lập một nhóm thiếu nhi. Chúng

tôi muốn gửi 3 hay 4 em qua Nga để các em được tiếp thụ một nền giáo dục cộng sản chủ nghĩa tốt đẹp. Tôi đã viết thư cho Ủy ban Trung ương thiếu nhi Mátxcôva. Tôi đề nghị đồng chí ủng hộ yêu cầu của tôi và tiến hành mọi hoạt động cần thiết để người ta trả lời tôi được mau chóng và thuận lợi hơn.

(Gửi đại diện đoàn thanh niên Cộng sản Pháp tại Quốc tế thanh niên Cộng sản, ngày 22-7-1926, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.242)

Chúng tôi không có quyền tự do báo chí và tự do ngôn luận, ngay cả quyền tự do hội họp và lập hội cũng không có. Chúng tôi không có quyền cư trú và du lịch ra nước ngoài; chúng tôi phải sống trong cảnh ngu dốt tối tăm vì chúng tôi không có quyền tự do học tập.

(Lời phát biểu tại Đại hội toàn quốc lần thứ XVIII Đảng Xã hội Pháp, ngày 26-12-1920, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.34-35)

Có cải tiến kỹ thuật, cải tiến tổ chức lao động, mới có thể sản xuất nhiều, nhanh, tốt, rẻ. Nếu chỉ dựa vào sự quen tay hoặc nếu chỉ dồn thêm sức ra, kết quả thường là được mặt này mất mặt khác, được nhanh lại không tốt, được tốt lại không nhanh, không rẻ... mà mặt nào cũng bị hạn chế.

(Học tập không mới, cải tiến không ngừng, báo Nhân Dân, ngày 14-3-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.527)

Có hai thứ vũ khí rất sắc bén để giúp chúng ta cải tạo, tức là cố gắng học tập gắn liền với thực hành và

không e ngại, không che giấu, thật thà tự phê bình và hoan nghênh quần chúng phê bình mình.

(Bài nói tại buổi lễ bế mạc lớp chính huấn cán bộ trí thức, ngày 26-9-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.301)

Cô giáo, thầy giáo trong chế độ ta cần phải góp phần vào công cuộc xây dựng xã hội chủ nghĩa. Phải có chí khí cao thượng, phải “tiên ưu hậu lạc” nghĩa là khó khăn thì phải chịu trước thiên hạ, sung sướng thì hưởng sau thiên hạ.

(Bài nói chuyện tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, ngày 21-10-1964, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.403)

Có học tập lý luận Mác - Lênin mới củng cố được đạo đức cách mạng, giữ vững lập trường, nâng cao sự hiểu biết và trình độ chính trị, mới làm được tốt công tác Đảng giao phó cho mình.

(Đạo đức cách mạng, tạp chí Học tập, số 12 - 1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.611)

Có kinh nghiệm mà không có lý luận, cũng như một mắt sáng, một mắt mờ.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.274)

Có lý luận soi đường thì quần chúng hành động mới đúng đắn, mới phát triển được tài năng và lực lượng vô cùng tận của mình.

(Thường thức chính trị, báo Cứu quốc, từ ngày 1-6 đến 23-9-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.277)

Có lý luận thì mới hiểu được mọi việc trong xã hội, trong phong trào để chủ trương cho đúng, làm cho đúng.

(Nói chuyện tại hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.357)

Cố nhiên, trong lúc dạy, chớ nên làm cho học trò có tư tưởng vị quốc như bọn phát xít, vị quốc nghĩa là chỉ biết yêu trọng nước mình mà khinh ghét nước người. Cũng phải tránh cách nói vu vơ, như có người nói chuyện với các em nhi đồng, mà đem “tân dân chủ” và “cựu dân chủ” ra mà nói.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.120)

Có thể nói rằng, đợt chỉnh phong này là một cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa về mặt chính trị và tư tưởng, nó đã lôi cuốn và giáo dục hàng trăm triệu người. Kết quả là cán bộ, đảng viên và quần chúng đã:

- Học hỏi được và dùng đúng hình thức mới của dân chủ xã hội chủ nghĩa.

- Hiểu thấu rằng chính trị là linh hồn của mọi công việc.

- Học làm đúng đường lối quần chúng.

- Đưa công việc xây dựng xã hội chủ nghĩa đến những bước tiến nhảy vọt.

(Mấy kinh nghiệm Trung Quốc mà chúng ta nên học, Một số bài đăng báo Nhân Dân, từ ngày 1-7 đến 23-8-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.429)

Có thể thí dụ rằng: 3 tháng này các bạn đã học cửu chương. Còn muốn giỏi các phép tính thì phải học nữa, phải học mãi.

Học ở đâu, học với ai?

Học trong xã hội, học nơi công tác thực tế, học ở quần chúng.

(Thư gửi lớp học viết báo Huỳnh Thúc Kháng, tháng 7-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.163)

...còn kém thì phải học, phải tích cực học cách làm việc, tích cực học chuyên môn cho biết. Nếu vì kém mà không làm thì không được. Nhiều cái mình chưa biết, nhưng có quyết tâm học thì phải biết, nhất định biết. Biết là tiến bộ.

(Nói chuyện với nhân dân, bộ đội, cán bộ tại Yên Châu (Sơn La), ngày 08-5-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.212)

Công cụ nào, năng suất ấy. Cho nên cải tiến công cụ sản xuất là cách tốt nhất để nâng cao năng suất lao động. Nhưng có công cụ tốt chưa đủ, mà còn phải có người sản xuất tốt.

(Cần cù và sáng tạo, báo Nhân Dân, ngày 24-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.495)

Công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc đòi hỏi Đảng ta phải nắm vững khoa học và kỹ thuật, do đó

mỗi đảng viên đều phải cố gắng học tập văn hoá, học tập khoa học và kỹ thuật.

(Ba mươi năm hoạt động của Đảng, báo Nhân Dân, ngày 06-01-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.420)

Công nhân, nông dân bận làm ăn, nếu dạy không hợp với người học, với làm ăn, bắt phải đến lớp có bàn có ghế là không ăn thua. Phải tùy hoàn cảnh làm ăn mà tổ chức học mới duy trì được lâu dài, mới có kết quả tốt.

(Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ 6 tháng đầu năm 1956, ngày 16-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.368)

Công nông tri thức hóa

Trí thức công nông hóa.

Nghĩa là công nông cần học tập văn hóa để nâng cao trình độ tri thức của mình, trí thức cần gắn gũi công nông và học tập tinh thần, nghị lực, sáng kiến và kinh nghiệm của công nông.

(Đảng Lao động Việt Nam với lao động trí óc, báo Nhân Dân, ngày 01-5-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.73)

Công tác bình dân học vụ là một việc quan trọng ảnh hưởng đến dân tộc, đến xã hội, đến xây dựng Tổ quốc. Tuy không có gì kêu, tiếng tăm lừng lẫy, anh hùng hào kiệt, nhưng rất quan trọng.

(Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ 6 tháng đầu năm 1956, ngày 16-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.369)

Công tác giáo viên và mẫu giáo có khác nhau, nhưng cùng chung một mục đích đào tạo những người công dân tốt, cán bộ tốt cho Tổ quốc, cho chủ nghĩa xã hội. Điều trước tiên là dạy các cháu về đạo đức. Anh chị em giáo viên và mẫu giáo cần luôn luôn gương mẫu về đạo đức để các cháu noi theo.

(Lời căn dặn giáo viên mẫu giáo, báo Nhân Dân, ngày 23-9-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.286)

Công việc kháng chiến kiến quốc ngày càng nhiều, càng to, càng mới. Đại đa số chúng ta thì trình độ còn thấp, kinh nghiệm còn ít. Chúng ta phải cố gắng làm, cố gắng học, cố gắng tiến bộ mãi.

(Chờ kiều bào, phải khiêm tốn, báo Nhân Dân, từ ngày 13 đến 15-6-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.507)

Công việc ngày càng nhiều, càng mới. Một mặt, Đảng phải đào tạo, dìu dắt đồng chí trẻ. Một mặt, đảng viên già phải cố gắng mà học.

Tôi năm nay 71 tuổi, ngày nào cũng phải học. Việc lớn, việc nhỏ, tôi phải tham gia. Công việc cứ tiến mãi. Không học thì không theo kịp, công việc nó sẽ gạt mình lại phía sau.

(Bài nói chuyện với những cán bộ, đảng viên ở Nghệ An hoạt động lâu năm, ngày 09-12-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.273)

...cốt nhất là phải dạy cho học trò biết yêu nước, thương nòi. Phải dạy cho họ có chí tự lập, tự cường, quyết không chịu thua kém ai, quyết không chịu làm nô lệ.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.120)

Cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa đòi hỏi đảng viên và cán bộ phải có lập trường giai cấp vô sản thật vững chắc, giác ngộ về chủ nghĩa xã hội cao... Muốn thế phải nâng cao trình độ lý luận chung của Đảng, phải tổ chức học tập lý luận trong Đảng, trước hết là trong những cán bộ cốt cán của Đảng.

(Diễn văn khai mạc Lớp học lý luận khóa I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.93)

Dân chúng đang đòi hỏi phải có trường học, mà hiện nay, trường học đang thiếu một cách tệ hại. Mỗi năm, cứ đến ngày khai trường, các bậc cha mẹ dù có đi gõ cửa khắp nơi, cầu xin mọi sự giúp đỡ, thậm chí xin nộp gấp đôi tiền ăn học mà họ vẫn không gửi được con cái đến trường. Và những đứa trẻ này, có đến hàng nghìn, bị đẩy vào cảnh ngu dốt chỉ vì không có đủ trường sở cho chúng đi học.

(Nạn thiếu trường học, báo L'Humanité, ngày 05-2-1923,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.172)

Dân ta phải biết sử ta,
Cho tường gốc tích nước nhà Việt Nam.

(Lịch sử nước ta, tháng 02-1942,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.259)

Dân ta phải biết sử ta. Sử ta dạy cho ta những chuyện vẻ vang của tổ tiên ta. Dân tộc ta là con Rồng cháu Tiên, có nhiều người tài giỏi đánh Bắc dẹp Nam, yên dân trị nước tiếng để muôn đời.

(Nên học sử ta, báo Việt Nam độc lập, ngày 01-02-1942,
Hồ Chí Minh toàn tập, t.3, tr.255)

Dân tộc tiến lên, cán bộ cũng phải tiến lên. Cán bộ phải tiến lên trước để đưa dân tộc tiến lên mãi.

(Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ sáu tháng đầu năm 1956, ngày 16-7-1956,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.371)

Dạy các cháu thì nói với các cháu chỉ là một phần, cái chính là phải cho các cháu nhìn thấy, cho nên những tấm gương thực tế là rất quan trọng.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phụ trách thiếu nhi toàn miền Bắc, ngày 19-02-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr. 77-78)

Dạy cũng như học phải biết chú trọng cả tài lẫn đức. Đức là đạo đức cách mạng. Đó là cái gốc, rất là quan trọng.

(Bài nói chuyện tại Trường đại học Sư phạm Hà Nội, ngày 21-10-1964, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.400)

Dạy trẻ cũng như trồng cây non. Trồng cây non được tốt thì sau này cây lên tốt. Dạy trẻ nhỏ tốt thì sau này các cháu thành người tốt.

(Lời căn dặn giáo viên mẫu giáo, báo Nhân Dân, ngày 23-9-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.286)

Dạy và học cần phải theo nhu cầu của dân tộc, của Nhà nước. Thầy dạy tốt, trò học tốt, cung cấp đủ cán bộ cho nông nghiệp, công nghiệp, cho các ngành kinh tế và văn hoá. Đó là nhiệm vụ vẻ vang của các thầy giáo, cô giáo.

(Nói chuyện tại Đại hội Giáo dục phổ thông toàn quốc, ngày 23-3-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.291)

Dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân.

(Thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng, ngày 31-10-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.185)

Dốt nát cũng là kẻ địch. Địch dốt nát giúp cho địch ngoại xâm.

Địch dốt nát tấn công ta về tinh thần, cũng như địch thực dân tấn công ta bằng vũ lực. Địch thực dân dựa vào địch dốt nát để thi hành chiến lược ngu dân. Địch dốt nát dựa vào địch thực dân để đưa dân ta vào nơi mù quáng.

(Thư gửi toàn thể bộ đội Khu II và Khu III, ngày 24-02-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.469)

Dốt thì đại, đại thì hèn. Vì không chịu đại, không chịu hèn, cho nên thanh toán nạn mù chữ là một trong

những việc cấp bách và quan trọng của nhân dân các nước dân chủ mới.

(Kỷ niệm 10 năm Bình dân học vụ, báo Nhân Dân, ngày 08-9-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.125)

Dù khó khăn đến đâu cũng phải tiếp tục thi đua dạy tốt và học tốt. Trên nền tảng giáo dục chính trị và lãnh đạo tư tưởng tốt, phải phấn đấu nâng cao chất lượng văn hoá và chuyên môn nhằm thiết thực giải quyết các vấn đề do cách mạng nước ta đề ra và trong một thời gian không xa, đạt những đỉnh cao của khoa học và kỹ thuật.

(Thư gửi các cán bộ, cô giáo, thầy giáo, công nhân, nhân viên, học sinh, sinh viên nhân dịp bắt đầu năm học mới, báo Nhân Dân, ngày 16-10-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.507)

Dù là tên tuổi không đăng trên báo, không được thưởng huân chương, song những người thầy giáo tốt là những người anh hùng vô danh.

(Bài nói chuyện tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, ngày 21-10-1964, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr. 402-403)

Dù xem được hàng ngàn hàng vạn quyển lý luận, nếu không biết đem ra thực hành, thì khác nào một cái hòm đựng sách.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.274)

Dưới chế độ mới, ai cũng muốn học và đều được học.

(Trả lời phóng viên thường trú của báo Nhân đạo tại Hà Nội, ngày 2-9-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.191)

Duy vật biện chứng đã đặt thực hành lên trên hết. Sự hiểu biết không thể rời thực hành.

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận, lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân, ngày 19-7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.122)

Đã làm cho người bản xứ phải đần độn và câm, chúng vẫn chưa vừa lòng; chúng còn muốn họ phải điếc nữa kia. Chúng bịt tai họ không cho họ nghe tiếng vang của những biến cố bên ngoài. Chỉ đơn giản bằng một nét bút, chúng đình chỉ hẳn đời sống tinh thần của cả một dân tộc. Cũng sắc lệnh vừa kể trên định rằng: “Sự lưu hành báo và tạp chí bất cứ bằng tiếng gì, có thể bị cấm do một nghị định của quan Toàn quyền”.

(Đông Dương, năm 1923-1924, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.432)

Đại hội nên chú ý làm thế nào cho việc giáo dục liên kết với đời sống của nhân dân, với công cuộc kháng chiến và kiến quốc của dân tộc. Làm thế nào để phối hợp việc giáo dục của trường học với việc tuyên truyền và giáo dục chính trị chung của nhân dân.

(Thư gửi Đại hội giáo dục toàn quốc, tháng 7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.139)

Đảng phải chống cái thói xem nhẹ học tập lý luận. Vì không học lý luận thì chí khí kém kiên quyết, không

trông xa thấy rộng, trong lúc đấu tranh dễ lạc phương hướng, kết quả là “mù chính trị”, thậm chí hủ hoá, xa rời cách mạng.

(Thường thức chính trị, báo Cứu quốc, từ ngày 1-6 đến 23-9-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.280)

Đảng phải có tinh thần khoa học và tinh thần cách mạng rất cao, phải hiểu rõ lịch sử xã hội, phải quyết tâm phấn đấu cho giai cấp và nhân dân, phải tin tưởng vào lực lượng và sáng kiến của quần chúng, phải gom góp tư tưởng, kinh nghiệm, sáng kiến và ý chí của quần chúng, sắp xếp nó thành hệ thống, rồi lại áp dụng vào trong quần chúng.

(Thường thức chính trị, báo Cứu quốc, từ ngày 01-6 đến 23-9-1953, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.277)

Đảng viên và đoàn viên phải xung phong gương mẫu trong mọi công tác, trong học tập và chấp hành kỷ luật lao động.

(Bài nói chuyện với cán bộ, công nhân Nhà máy Cơ khí Hà Nội, ngày 02-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.461)

Đẩy mạnh hơn nữa việc giáo dục lao động trong nhà trường là một khâu chủ yếu trong toàn bộ sự nghiệp giáo dục xã hội chủ nghĩa ... nhằm đào tạo thế hệ trẻ đã có những kiến thức khoa học... lại có những kiến thức cơ bản về kỹ thuật sản xuất công nghiệp và nông nghiệp,

những thói quen lao động, sẵn sàng bước vào công cuộc xây dựng xã hội chủ nghĩa.

(*Học hay, cày giỏi*, báo *Nhân Dân*, ngày 27-9-1961, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.13, tr.203)

Để có thể đánh lừa dư luận bên Pháp và bóc lột dân bản xứ một cách êm thấm, bọn cá mập của nền văn minh không những đầu độc nhân dân An Nam bằng rượu và thuốc phiện, mà còn thi hành một chính sách ngu dân triệt để.

(*Bản án chế độ thực dân Pháp*, năm 1925, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.2, tr.106)

Đề nghị gửi sinh viên - Đối với một thuộc địa như Đông Dương, chúng tôi phải có ít nhất 10 sinh viên - tuyên truyền viên. Nhưng chúng tôi có thể gửi 5 hay 7 người. Điều chủ yếu là cho tôi biết càng sớm càng tốt con số được chấp nhận để tôi có thể chọn trong số những người đang ở Trung Quốc hay phải đi tìm người ở trong nước.

(*Thư gửi một đồng chí đảng viên Đảng Cộng sản Pháp*, ngày 19-02-1925, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.2, tr.149-150)

Để tăng năng suất lao động và tăng sức chiến đấu bảo vệ Tổ quốc, chúng ta chẳng những phải nâng cao không ngừng trình độ hiểu biết của mình về mọi mặt, mà trước hết phải biết luôn luôn giữ vững và nâng cao đạo đức cách mạng của giai cấp vô sản.

(*Bài nói tại Hội nghị Bồi dưỡng chính huấn do Trung ương triệu tập*, từ ngày 22 đến 26-01-1965, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.14, tr.470)

Để thỏa mãn yêu cầu văn hóa và phổ thông của nhân dân, thì nên dựa vào lực lượng của nhân dân. Do nhân dân tự mở trường tiểu học ở nông thôn. Ở thành thị thì nên khuyến khích các xí nghiệp và các cơ quan tổ chức lớp học - mượn trụ sở các cơ quan mà lên lớp. Các lớp học “dân lập” ấy cần làm một cách thiết thực, tùy khả năng của nhân dân mà làm, không nên yêu cầu quá cao. Các trẻ em chưa có lớp học và học sinh không được chuyển cấp, thì nên quyết tâm đi tham gia sản xuất. Đó là con đường đúng đắn nhất.

(*Học sinh và lao động*, viết năm 1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.11, tr.212)

Để xây dựng nước nhà, chúng ta cần càng ngày càng nhiều trí thức tốt. Đảng và Chính phủ vừa phải giúp cho thế hệ trí thức ngày nay càng ngày càng tiến bộ, vừa phải ra sức đào tạo thêm trí thức mới.

(*Bài nói chuyện tại lớp nghiên cứu chính trị khóa I, Trường Đại học Nhân dân Việt Nam*, ngày 21-7-1956, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.378)

Điều kiện nước ta và Trung Quốc nhiều chỗ giống nhau, cho nên cơ quan giáo dục ta nên nghiên cứu và lợi dụng kinh nghiệm giáo dục của Trung Quốc, nó sẽ giúp ta phát triển giáo dục khỏi phải đi đường vòng.

(*Ở Trung Quốc, giáo dục phát triển mạnh*, báo *Nhân Dân*, ngày 21-9-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.147)

Đối với các em, việc giáo dục gồm có:

- *Thể dục*: Để làm cho thân thể mạnh khoẻ, đồng thời cần giữ gìn vệ sinh riêng và vệ sinh chung.

- *Trí dục*: Ôn lại những điều đã học, học thêm những tri thức mới.

- *Mỹ dục*: Để phân biệt cái gì là đẹp, cái gì là không đẹp.

- *Đức dục*: Là yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, yêu trọng của công (5 cái yêu).

Các em cần rèn luyện cái đức tính thành thật và dũng cảm.

Ở trường, thì kính thầy, yêu bạn, đoàn kết và giúp đỡ lẫn nhau.

Ở nhà, thì yêu kính và giúp đỡ cha mẹ.

(Gửi các em học sinh, báo Nhân Dân, ngày 24-10-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.175)

Đối với các trường học, thì học sinh cùng cán bộ và thầy giáo cần phải cùng nhau gian khổ xây dựng trường, cần kiệm quản lý trường; dù trong điều kiện khó khăn mấy cũng cố gắng quản lý trường cho tốt, học tập cho tốt.

(Học sinh và lao động, viết năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.214)

Đối với người, ai làm gì lợi ích cho nhân dân, cho Tổ quốc ta đều là bạn. Bất kỳ ai làm điều gì có hại cho nhân

dân và Tổ quốc ta tức là kẻ thù. Đối với mình, những tư tưởng và hành động có lợi ích cho Tổ quốc, cho đồng bào là bạn. Những tư tưởng và hành động có hại cho Tổ quốc và đồng bào là kẻ thù. Thế là chẳng những ở ngoài, mà chính ở trong mình ta cũng có bạn và thù. Vì vậy chúng ta cần phải ra sức tăng cường bạn ở trong và ở ngoài, kiên quyết chống lại kẻ thù ở ngoài và ở trong mình ta.

(Bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 19-1-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.264)

Đối với thanh niên trí thức như các cháu ở đây thì cần đặt lại câu hỏi:

Học để làm gì?

Học để phục vụ ai?

Đó là hai câu hỏi cần phải trả lời dứt khoát mới có phương hướng để sửa chữa khuyết điểm của mình.

(Bài nói tại Đại hội sinh viên Việt Nam lần thứ II, ngày 7-5-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.400)

Đối với trẻ em là phải giáo dục thế nào cho các cháu biết đoàn kết, ham học, ham làm, nhưng phải làm sao cho các cháu giữ được tính chất của trẻ con.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phụ trách thiếu nhi toàn miền Bắc, ngày 19-2-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.77)

Đông quá thì dạy và học ít kết quả vì trình độ lý luận của người học chênh lệch, nên thu nhận không đều.

Trình độ công tác thực tế của người học cũng khác nhau, nên chương trình không sát.

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.362)

Gạo đem vào giã bao đau đớn
 Gạo giã xong rồi, trắng tựa bông;
 Sống ở trên đời người cũng vậy,
 Gian nan rèn luyện mới thành công.

(Nghe tiếng giã gạo - Nhật ký trong tù, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.382)

Giáo dục bây giờ không phải như giáo dục thời trước. Trước kia thì “vạn ban giai hạ phẩm, duy hữu độc thư cao”, nghĩa là tất cả mọi tầng lớp ở dưới thấp cả, chỉ có người đọc sách, người trí thức, mới là cao hơn hết. Đó là giáo dục của phong kiến. Vì sao?

“Nhất tử thu quân ngâu, toàn gia tề thiên lộc”. Nghĩa là một người con mà làm nên, được vua dùng thì cả nhà được ăn lộc trời. Vì người đi học thi đỗ thì một người làm quan, cả họ được nhờ.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ đảng ngành giáo dục, khoảng đầu tháng 6 năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.591)

Giáo dục các em là việc CHUNG của gia đình, trường học và xã hội. Bố mẹ, thầy giáo và người lớn phải cùng

nhau phụ trách; trước hết là phải làm gương mẫu cho các em trước mọi việc.

(Gửi các em học sinh, báo Nhân Dân, ngày 24-10-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.175)

Giáo dục là sự nghiệp của quần chúng. Cần phải phát huy đầy đủ dân chủ xã hội chủ nghĩa, xây dựng quan hệ thật tốt, đoàn kết thật chặt chẽ giữa thầy và thầy, giữa thầy và trò, giữa học trò với nhau, giữa cán bộ các cấp, giữa nhà trường và nhân dân để hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ đó.

(Thư gửi các cán bộ, cô giáo, thầy giáo, công nhân, nhân viên, học sinh, sinh viên nhân dịp bắt đầu năm học mới, báo Nhân Dân, ngày 16-10-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.508)

Giáo dục lao động phải kết hợp với giáo dục kỹ luật và giáo dục chủ nghĩa tập thể. Phải làm cho học sinh tự nguyện, tự giác đặt lợi ích chung trên lợi ích riêng.

(Học sinh và lao động, viết năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.214)

Giáo dục nhằm đào tạo những người kế tục sự nghiệp cách mạng to lớn của Đảng và nhân dân ta, do đó các ngành, các cấp đảng và chính quyền địa phương phải thật sự quan tâm hơn nữa đến sự nghiệp này, phải chăm sóc nhà trường về mọi mặt, đẩy sự nghiệp giáo dục của nước ta lên những bước phát triển mới.

(Thư gửi các cán bộ, cô giáo, thầy giáo, công nhân viên, học sinh, sinh viên nhân dịp bắt đầu năm học mới, báo Nhân Dân, ngày 16-10-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.508)

Giáo dục nhi đồng là một khoa học. Các bạn hãy cố gắng học tập, nghiên cứu, trao đổi kinh nghiệm, để tiến bộ mãi, nhất là phải làm kiểu mẫu trong mọi việc cho các em bắt chước.

(Thư gửi Hội nghị các cán bộ phụ trách nhi đồng toàn quốc, 25-8-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.427-428)

... giáo dục phải đi đôi với kỷ luật.

(Phải thật sự tôn trọng quyền lợi của phụ nữ, báo Nhân Dân, ngày 23-10-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.707)

Giáo dục phải phục vụ đường lối chính trị của Đảng và Chính phủ, gắn liền với sản xuất và đời sống của nhân dân.

(Thư gửi các cán bộ giáo dục, học sinh, sinh viên các trường và các lớp bổ túc văn hóa, ngày 31-8-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.647)

- Giáo dục thanh niên không thể tách rời mà phải liên hệ chặt chẽ với những cuộc đấu tranh của xã hội.

(Bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 19-01-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.265)

Giáo viên phải chú ý cả tài, cả đức, tài là văn hoá, chuyên môn, đức là chính trị.

(Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.270)

Hai là các nam nữ giáo viên cũng phải cố gắng học thêm. Khi dạy xong chữ quốc ngữ rồi thì dạy làm tính, dạy lịch sử, địa dư, đạo đức công dân, v.v... Như thế thì người dạy và người học đều tiến bộ ...

(Thư gửi ông Nguyễn Văn Luân - Trưởng khu bình dân học vụ khu III, tháng 2-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.474)

Hết lòng hết sức phụng sự nhân dân, phụng sự Tổ quốc; bất kỳ việc to việc nhỏ cũng nhằm mục đích ấy; đó là chủ nghĩa Mác - Lênin. Nếu không hết lòng hết sức phụng sự nhân dân, tự kiêu, tự đại, tự tư tự lợi, như thế là trái với chủ nghĩa Mác - Lênin.

(Nói chuyện tại Đại hội giáo dục phổ thông toàn quốc, ngày 23-3-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.290)

... Hết sức mở mang giáo dục, như lập trường, tổ chức nhà xem sách, vân vân.

(Đường cách mệnh, năm 1927, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.340)

Hiện nay, số đông nông dân ta vẫn dùng những nông cụ lạc hậu như tổ tiên ta đời xưa đời xưa. Vì vậy, làm lụng rất khó nhọc mà năng suất thì rất kém cỏi.

Muốn tăng gia sản xuất thì chúng ta nhất định phải quyết tâm cải tiến nông cụ.

(Cần phải đẩy mạnh phong trào cải tiến nông cụ, báo Nhân Dân, ngày 6-6-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.581)

Hiểu biết do thực hành mà ra. Hiểu biết lại trải qua thực hành mà thành lý luận. Lý luận ấy lại phải dùng vào thực hành.

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận, lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân, ngày 19-7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.127)

Hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin là phải sống với nhau có tình có nghĩa. Nếu thuộc bao nhiêu sách mà sống không có tình có nghĩa thì sao gọi là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin được.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách “người tốt, việc tốt”, nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.668)

Học bây giờ với học dưới chế độ thực dân phong kiến khác hẳn nhau. Bây giờ phải học để:

- Yêu Tổ quốc: cái gì trái với quyền lợi của Tổ quốc, chúng ta kiên quyết chống lại.

- Yêu nhân dân: việc gì hay người nào phạm đến lợi ích chung của nhân dân, chúng ta kiên quyết chống lại.

- Yêu lao động: ai khinh rẻ lao động, chúng ta kiên quyết chống lại.

- Yêu khoa học: cái gì trái với khoa học, chúng ta kiên quyết chống lại.

- Yêu đạo đức: chúng ta phải thực hiện đức tính trong sạch, chất phác, hăng hái, cần kiệm; xoá bỏ hết những vết tích nô lệ trong tư tưởng và hành động.

(Nói chuyện với nam nữ thanh niên học sinh các trường Trung học Nguyễn Trãi, Chu Văn An và Trưng Vương (Hà Nội), ngày 18-12-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.178-179)

Học cái tốt thì khó, ví như người ta leo núi, phải vất vả, khó nhọc mới lên đến đỉnh.

(Bài nói chuyện với bộ đội, công an và cán bộ trước khi vào tiếp quản Thủ đô, ngày 05-9-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.46)

Học có tốt, hành mới tốt. Học và hành tốt mới làm tròn nhiệm vụ người thanh niên cách mạng.

(Bài nói tại Đại hội Thanh niên Thủ đô, ngày 30-9-1964, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.386)

Học cũng thế, dạy cũng thế. Thanh niên là chủ lực quân trong phong trào bình dân học vụ. Bất kỳ ở đâu cũng phải làm cho thanh niên hiểu rõ nhiệm vụ đó. Học, thanh niên cũng phải làm đầu tàu, dạy, thanh niên cũng phải làm đầu tàu.

(Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ 6 tháng đầu năm 1956, ngày 16-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.368)

Học để làm gì?

a) Học để sửa chữa tư tưởng: Hăng hái theo cách mạng điều đó rất hay. Nhưng tư tưởng chưa thật đúng là

tư tưởng cách mạng, vì thế cần phải học tập để sửa chữa cho đúng. Tư tưởng đúng thì hành động mới khỏi sai lạc và mới làm trọn nhiệm vụ cách mạng được.

b) Học để tu dưỡng đạo đức cách mạng: Có đạo đức cách mạng thì mới hy sinh tận tụy với cách mạng, mới lãnh đạo được quần chúng đưa cách mạng tới thắng lợi hoàn toàn.

c) Học để tin tưởng:

Tin tưởng vào Đoàn thể.

Tin tưởng vào nhân dân.

Tin tưởng vào tương lai của dân tộc.

Tin tưởng vào tương lai cách mạng.

Có tin tưởng thì lúc ra thực hành mới vững chắc, hăng hái, lúc gặp khó khăn mới kiên quyết, hy sinh.

d) Học để hành: Học với hành phải đi đôi. Học mà không hành thì học vô ích.

Hành mà không học thì hành không trôi chảy.

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.360-361)

Học để làm việc,

làm người,

làm cán bộ.

Học để phụng sự đoàn thể,

phụng sự giai cấp và nhân dân,

phụng sự Tổ quốc và nhân loại.

Muốn đạt mục đích, thì phải

cần, kiệm, liêm, chính,

chí công, vô tư.

(Lời ghi ở trang đầu quyển sổ vàng của Trường Nguyễn Ái Quốc trung ương, tháng 9-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.208)

Học để mà làm. Lý luận đi đôi với thực tiễn.

(Đạo đức cách mạng, tạp chí Học tập, số 12-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.611)

Học để phụng sự ai?

Để phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân, làm cho dân giàu, nước mạnh, tức là để làm trọn nhiệm vụ người chủ của nước nhà.

(Nói chuyện với nam nữ thanh niên học sinh các trường Trung học Nguyễn Trãi, Chu Văn An và Trưng Vương (Hà Nội), ngày 18-12-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.179)

Học hỏi là một việc phải tiếp tục suốt đời. Suốt đời phải gắn liền lý luận với công tác thực tế. Không ai có thể tự cho mình là đã biết đủ rồi, biết hết rồi.

(Bài nói chuyện tại lớp nghiên cứu chính trị khóa I Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 21-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.377)

Học không bao giờ cùng.

Học mãi để tiến bộ mãi.

Càng tiến bộ, càng thấy càng phải học thêm.

*(Thư gửi “Quân nhân học báo”, tháng 4-1949,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.61)*

Học lý luận không phải để nói mép, nhưng biết lý luận mà không thực hành là lý luận suông. Học là để áp dụng vào việc làm. Làm mà không có lý luận thì không khác gì đi mò trong đêm tối, vừa chậm chạp vừa hay vấp vấp. Có lý luận thì mới hiểu được mọi việc trong xã hội, trong phong trào để chủ trương cho đúng, làm cho đúng.

*(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, tháng 5-1950,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.357)*

Học ở đâu?

Học ở trường, học ở sách vở, học lẫn nhau và học nhân dân, không học nhân dân là một thiếu sót rất lớn.

*(Nói chuyện tại hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.361)*

Học phải đi đôi với hành: Khi ở nhà, phải thương yêu cha mẹ, giúp đỡ cha mẹ về công việc, giúp đỡ về tinh thần (học được điều gì về tình hình trong nước và thế giới thì nói lại cho cha mẹ nghe).

- Ở trường thì phải đoàn kết, giúp đỡ anh chị em, thi đua học tập. Phải đoàn kết giữa thầy và trò, làm cho trường mình luôn luôn tiến bộ.

- Ở xã hội: các cháu có thể giúp được nhiều việc có ích. Thí dụ: tuyên truyền vệ sinh, giúp đỡ các em nhi đồng, xung phong dạy bình dân học vụ, v.v..

(Nói chuyện với nam nữ thanh niên học sinh các trường trung học Nguyễn Trãi, Chu Văn An và Trưng Vương (Hà Nội), ngày 18-12-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.179)

Học sinh cần phải nhận rõ rằng: Học là cốt để lao động cho tốt, sản xuất cho tốt, để đưa toàn lực lượng tuổi trẻ của mình cho sự nghiệp xây dựng nước nhà, xây dựng chủ nghĩa xã hội.

*(Học sinh và lao động, viết năm 1957,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.213)*

Học tập chủ nghĩa Mác - Lênin là học tập cái tinh thần xử trí mọi việc, đối với mọi người và đối với bản thân mình; là học tập những chân lý phổ biến của chủ nghĩa Mác - Lênin để áp dụng một cách sáng tạo vào hoàn cảnh thực tế của nước ta.

*(Đạo đức cách mạng, tạp chí Học tập, số 12-1958,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.611)*

Học tập làm cho mỗi đảng viên nâng cao quyết tâm phấn đấu suốt đời cho lý tưởng cộng sản, biến quyết tâm

đó thành hành động thực tế trong lao động sản xuất, trong chiến đấu và trong đời sống hàng ngày.

(*Bài nói ở Lớp huấn luyện đảng viên mới*, ngày 14-5-1966, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.15, tr.114)

...học tập lý luận thì nhằm mục đích học để vận dụng chứ không phải học lý luận vì lý luận.

(*Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khóa I trường Nguyễn Ái Quốc*, ngày 07-9-1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.11, tr.95)

Học tập thì theo nguyên tắc: **kinh nghiệm và thực tế phải đi cùng nhau.**

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.5, tr.312)

Học tập tốt là chính trị, văn hoá đều phải gắn liền với lao động sản xuất, không học đông dài.

(*Bài nói chuyện với cán bộ và học sinh Trường Sư phạm miền núi Nghệ An*, ngày 09-12-1961, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.3, tr.270)

... học tập trong việc làm hằng ngày, trong việc lớn cũng như trong việc nhỏ, việc cao cũng như việc thấp.

(*Bài nói tại lớp chính Đảng Trung ương khóa 2*, tháng 3-1953, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.8, tr.100)

Học, thanh niên cũng phải làm đầu tàu, dạy, thanh niên cũng phải làm đầu tàu.

(*Huấn thị tại Đại hội sơ kết công tác bình dân học vụ sáu tháng đầu năm 1956*, ngày 16-7-1956, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.10, tr.368)

Học trò chẳng những học ở trường, học trong sách, mà còn cần học trong công tác phục vụ nhân dân một cách thực tế nữa. Học sinh ở nhiều nơi đã theo cách học thực tế như vậy.

(*Kết hợp học với hành*, báo *Nhân Dân*, ngày 14-7-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.10, tr.44)

Học trò tốt hay xấu là do thầy giáo, cô giáo tốt hay xấu.

(*Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên*, tháng 8-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.12, tr.269)

Học với hành phải đi đôi. Học mà không hành thì học vô ích.

Hành mà không học thì hành không trôi chảy.

(*Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập*, tháng 5-1950, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.6, tr.361)

Hợp tác xã và tổ đổi công phải nhằm mục đích làm cho thu nhập của xã viên tăng thêm. Muốn tăng thêm thu nhập thì phải thi đua đẩy mạnh sản xuất, ra sức thực hiện khẩu hiệu: **Cần kiệm xây dựng hợp tác xã.**

(*Bài nói tại Đại hội sản xuất tỉnh Hà Đông*, ngày 07-6-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sdd, t.12, tr.585)

1. Hủy bỏ nền giáo dục nô lệ. Gây dựng nền quốc dân giáo dục. Cường bức giáo dục từ bậc sơ học. Mỗi dân tộc có quyền dùng tiếng mẹ đẻ trong nền giáo dục dân tộc mình.

2. Lập các trường chuyên môn huấn luyện chính trị, quân sự, kỹ thuật để đào tạo các lớp nhân tài.

3. Khuyến khích và giúp đỡ các hạng trí thức được phát triển tài năng của họ.

4. Khuyến khích và giúp đỡ nền giáo dục quốc dân làm cho nòi giống ngày thêm mạnh.

(Chương trình Việt Minh, tài liệu của Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.630-631)

Kế hoạch giáo dục phải gắn liền với kế hoạch kinh tế. Giáo dục phải cung cấp cán bộ cho kinh tế. Kinh tế tiến bộ thì giáo dục mới tiến bộ được. Nếu kinh tế không phát triển thì giáo dục cũng không phát triển được. Giáo dục không phát triển thì không đủ cán bộ giúp cho kinh tế phát triển. Hai việc đó liên quan mật thiết với nhau.

(Nói chuyện tại Đại hội giáo dục phổ thông toàn quốc, ngày 23-3-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.290)

Khẩu hiệu “Học không biết chán, dạy không biết mỏi” treo trong phòng họp chính là của Khổng Tử. Tuy Khổng Tử là phong kiến và tuy trong học thuyết của Khổng Tử có nhiều điều không đúng song những điều hay trong đó thì chúng ta nên học.

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.356)

Khi giáo dục phải thiết thực, không được làm cho các cháu thành những “con vẹt”, làm sao cho các cháu khi chơi là được học, mà trong khi học vui vẻ như được chơi.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phụ trách thiếu nhi toàn miền Bắc, ngày 19-02-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.77)

Khi học tập, chúng ta cũng cần liên hệ với những vấn đề thực tế ở trong nước và trên thế giới, những vấn đề và nhiệm vụ cách mạng hiện nay để ra cho Đảng ta, đem lý luận học được tìm xem đường lối và phương pháp giải quyết các vấn đề đó như thế nào cho đúng; hoặc phân tích các kinh nghiệm công tác đã qua của Đảng và tìm nguyên nhân của những thành công và thất bại của Đảng. Như thế sẽ giúp cho việc củng cố lập trường, nâng cao quan điểm và phương pháp của mình.

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.97)

Khi học tập lý luận thì nhằm mục đích học để vận dụng chứ không phải học lý luận vì lý luận, hoặc vì tạo cho mình một cái vốn lý luận để sau này đưa ra mặc cả với Đảng. Tất cả những động cơ học tập không đúng đắn đều phải tẩy trừ cho sạch.

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.95)

Khi xưa Pháp cai trị nước ta, chúng thi hành chính sách ngu dân. Chúng hạn chế mở trường học, chúng không muốn cho dân ta biết chữ để dễ lừa dối dân ta và bóc lột dân ta.

(*Chống nạn thất học*, báo *Cứu quốc*, ngày 4-10-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.40)

Không biết thì phải cố gắng học, mà cố gắng học thì nhất định học được.

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam*, ngày 16-4-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.171)

Không có giáo dục, không có cán bộ thì cũng không nói gì đến kinh tế văn hoá. Trong việc đào tạo cán bộ, giáo dục là bước đầu. Tuy không có gì đột xuất, nhưng rất vẻ vang. Không có tượng đồng bia đá, không có gì là oanh liệt, nhưng làm tròn nhiệm vụ là anh hùng, anh hùng tập thể.

(*Bài nói chuyện tại lớp đào tạo hướng dẫn viên các trại hè cấp I*, ngày 12-6-1956, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.345)

Không học hỏi dân thì không lãnh đạo được dân.

Có biết làm học trò dân, mới làm được thầy học dân.

(*Phải tẩy sạch bọn quan liêu*, báo *Sự thật*, ngày 02-9-1950, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.6, tr.432)

Không nên lúc nào cũng trích Các Mác, cũng trích Lênin, làm cho đồng bào khó hiểu. Nói thế nào cho đồng bào hiểu được, đồng bào làm được, đó là nói được chủ

nghĩa Mác - Lênin. Nói thiết thực, nói đúng lúc, đúng chỗ, mới là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin.

(*Bài nói tại Hội nghị tuyên giáo miền núi*, ngày 31-8-1963, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.14, tr.161)

Không phải học để thuộc lòng từng câu từng chữ, đem kinh nghiệm của các nước anh em áp dụng một cách máy móc. Nhưng chúng ta phải học chủ nghĩa Mác - Lênin để phân tích và giải quyết các vấn đề cụ thể của cách mạng nước ta, cho hợp với điều kiện đặc biệt của nước ta.

(*Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc*, ngày 07-9-1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.11, tr.95-96)

Kiến thiết cần có nhân tài. Nhân tài nước ta dù chưa có nhiều lắm nhưng nếu chúng ta khéo lựa chọn, khéo phân phối, khéo dùng thì nhân tài càng ngày càng phát triển càng thêm nhiều.

(*Nhân tài và kiến quốc*, báo *Cứu quốc*, ngày 14-11-1945, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.4, tr.114)

Kinh nghiệm của 40 năm là không sợ khó, có quyết tâm. Không biết thì phải cố gắng học, mà cố gắng học thì nhất định học được. Bây giờ các cô, các chú có điều kiện học tập dễ dàng hơn Bác trước kia. Mong các cô, các chú cố gắng và tiến bộ!

(*Bài nói tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam*, ngày 16-4-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.171)

Kỹ thuật hiện nay càng ngày càng tiến, không gắng học tập thì sẽ lạc hậu.

(Nói chuyện tại Lớp chính huấn trung, cao cấp của Bộ Quốc phòng và các lớp trung cấp của các tổng cục, tháng 5-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.588)

Lại có một số đồng chí khác chỉ bo bo giữ lấy những kinh nghiệm lẻ tẻ. Họ không hiểu rằng lý luận rất quan trọng cho việc thực hành cách mạng... Muốn hiểu biết lý luận và phương pháp cách mạng, phải thực hành tham gia cách mạng.

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận, lý luận lãnh đạo thực hành, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.120, 124)

“Làm cho dân ngu để dễ trị”, đó là chính sách mà các nhà cầm quyền ở các thuộc địa của chúng ta ưa dùng nhất.

(Bản án chế độ thực dân Pháp, năm 1925, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.108)

“Làm cho u mê để thống trị”, đó là phương pháp mà nhà cầm quyền ở các thuộc địa của chúng ta ưa dùng nhất.

(Nạn thiếu trường học, báo L'Humanité, ngày 05-02-1923, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.173)

Làm mẫu giáo tức là thay mẹ dạy trẻ. Muốn làm được thế thì trước hết phải yêu trẻ.

(Lời căn dặn giáo viên mẫu giáo, báo Nhân Dân, ngày 23-9-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.286)

Làm nghề gì cũng phải học, vậy làm cách mạng cũng phải học.

(Bài nói với cán bộ tỉnh Hà Tây (cũ), ngày 10-02-1967, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.294)

Lao động trí óc có quý không? - Quý. Lao động chân tay có quý không? - Cũng quý. Người lao động trí óc, mà không liên hệ với lao động chân tay thì chỉ mới là trí thức một nửa. Còn người lao động chân tay mà văn hóa kém, không biết lao động trí óc thì cũng là người không hoàn toàn, cũng chỉ được một nửa. Vì vậy, chẳng những người lao động trí óc và người lao động chân tay phải đoàn kết với nhau, mà mỗi người lao động trí óc muốn là người hoàn toàn phải có lao động chân tay và người lao động chân tay muốn là người lao động hoàn toàn phải vừa biết lao động trí óc, vừa phải biết lao động chân tay. Người trí thức phải biết làm lao động chân tay. Người công nhân, nông dân phải có trình độ văn hóa.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ đảng ngành giáo dục, khoảng đầu tháng 6 năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.592)

Lênin dạy ta là: “Học tập, học tập nữa, học tập mãi. Tiến bộ, tiến bộ nữa, tiến bộ mãi”. Học chính trị, thời sự, kỹ thuật.

(Nói chuyện với cán bộ, đảng viên và thanh niên lao động Hải Phòng, ngày 30-5-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.585)

Lênin khuyên chúng ta: “Học, học nữa, học mãi” - Mỗi người đều phải ghi nhớ và thực hành điều đó, những người huấn luyện lại càng phải ghi nhớ hơn ai hết. Người huấn luyện nào tự cho là mình đã biết đủ cả rồi, thì người đó dốt nhất.

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.356)

Lý luận cốt để áp dụng vào công việc thực tế. Lý luận mà không áp dụng vào thực tế là *lý luận suông*.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.274)

Lý luận cốt để áp dụng vào thực tế. Chỉ học thuộc lòng, để đem *lòe* thiên hạ thì lý luận ấy cũng vô ích.

Vì vậy, chúng ta phải *gắng học*, đồng thời học thì phải *hành*.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.275)

...lý luận cách mạng không phải là giáo điều, nó là kim chỉ nam cho hành động cách mạng; và lý luận không phải là một cái gì cứng nhắc, nó đầy tính chất sáng tạo; lý luận luôn luôn cần được bổ sung bằng những kết luận mới rút ra từ trong thực tiễn sinh động.

(Diễn văn khai mạc Lớp học lý luận khóa I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.95)

Lý luận cũng như cái tên (hoặc viên đạn). Thực hành cũng như cái đích để bắn. Có tên mà không bắn, hoặc bắn lung tung, cũng như không có tên.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.275)

Lý luận là đem *thực tế* trong lịch sử, trong kinh nghiệm, trong các cuộc tranh đấu, xem xét, so sánh thật kỹ lưỡng rõ ràng, làm thành kết luận. Rồi lại đem nó chứng minh với thực tế. Đó là lý luận chân chính.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.273)

Lý luận là sự tổng kết những kinh nghiệm của loài người, là tổng hợp những tri thức về tự nhiên và xã hội tích trữ lại trong quá trình lịch sử.

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khóa I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.96)

Lý luận như cái kim chỉ nam, nó chỉ phương hướng cho chúng ta trong công việc thực tế.

Không có lý luận thì lúng túng như nhắm mắt mà đi.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr. 273-274)

Lý luận phải đem ra thực hành. Thực hành phải nhằm theo lý luận.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.275)

Lý luận quan trọng đối với Đảng như thế nào? Lênin, người thầy vĩ đại của chúng ta đã tóm tắt sự quan trọng của lý luận trong mấy câu như sau: “Không có lý luận cách mạng thì không có phong trào cách mạng” và “chỉ có một đảng có lý luận tiên phong hướng dẫn thì mới có thể làm tròn được vai trò chiến sĩ tiên phong”.

(Diễn văn khai mạc Lớp học lý luận khóa I trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.93)

Lý luận rất cần thiết, nhưng nếu cách học tập không đúng thì sẽ không có kết quả. Do đó, trong lúc học tập lý luận, chúng ta cần nhấn mạnh: *Lý luận phải liên hệ với thực tế.*

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.94)

Lý luận sơ dĩ quan trọng là vì nó dạy ta hành động. Nếu đưa một lý luận rất đúng ra nói, rồi xếp nó lại một xó, không đưa ra thực hành, thì lý luận ấy thành lý luận suông.

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận, lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân, ngày 19-7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.7, tr.127)

Mặt khác, thực dân Pháp lại cố tâm huỷ bỏ Hán học mà chúng thấy là nguy hiểm cho sự thống trị của chúng, vì chúng biết rằng Hán học có thể đưa vào An Nam những tư tưởng tiến bộ phương Tây thông qua Trung Quốc và Nhật Bản. Người ta có thể tưởng rằng bỏ Hán học đi để đẩy lùi ảnh hưởng nước ngoài, người Pháp

sẽ thay thế vào đó bằng nền giáo dục của họ. Không phải thế đâu. Thâm ý của họ chỉ là đẩy người An Nam vào vòng ngu tối.

(Đông Dương, viết khoảng năm 1923-1924, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.1, tr.423)

Mình không biết thì phải học, học rồi sẽ biết. Không nên giấu dốt, giấu dốt thì không bao giờ thông được.

(Thư gửi Hội nghị Tỉnh báo, tháng 8-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.6, tr.191)

Mỗi cơ quan, bộ đội, đoàn thể phải tổ chức một ủy ban học tập, do cán bộ cao cấp lãnh đạo, do các cấp cử đại biểu tham gia.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.271)

Mỗi một đồng chí ta phải có thái độ khiêm tốn, càng cụt, càng giỏi, càng phải khiêm tốn, phải có lòng cầu tiến bộ, phải nhớ câu nói của ông thầy chúng ta: “Phải học, học thêm, học mãi”.

(Thư gửi các đồng chí Bắc Bộ, ngày 01-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.90)

Mỗi người phải có tư tưởng xã hội chủ nghĩa đúng đắn, thì mới có thể góp phần xứng đáng vào việc xây dựng chủ nghĩa xã hội.

(Nói chuyện với anh chị em học viên, cán bộ, công nhân viên Trường Đại học Nhân dân Việt Nam (khóa III), ngày 18-01-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.243)

Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu. Vì vậy, tôi đề nghị mở một chiến dịch để chống nạn mù chữ.

(*Những nhiệm vụ cấp bách của Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, ngày 03-9-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.4, tr.7*)

Một điều quan trọng nữa: Mỗi người chúng ta đều phải nhận trách nhiệm góp phần vào việc giáo dục. Do đó, cần phải liên hệ chặt chẽ việc giáo dục giữa nhà trường với gia đình, với xã hội; giữa nhà trường với các đoàn thể - trước hết là đoàn thể thanh niên.

(*Một thành tích vẻ vang, báo Nhân Dân, ngày 07-9-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.194*)

Một người phải biết học nhiều người.

(*Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt", nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.15, tr.665*)

Mục đích giáo dục bây giờ là phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, đào tạo lớp người, lớp cán bộ mới.

(*Bài nói chuyện tại Lớp đào tạo hướng dẫn viên các trại hè cấp I, ngày 12-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.344*)

Mục đích giáo dục nô lệ của thực dân phong kiến chỉ để đào tạo ra những trí thức nô lệ để hầu hạ chúng.

(*Nói chuyện với nam nữ thanh niên học sinh các trường trung học Nguyễn Trãi, Chu Văn An và Trưng Vương (Hà Nội), ngày 18-12-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.9, tr.178*)

Mở lớp huấn luyện là một việc rất tốt, rất cần. Nhưng phải hiểu rằng: *Học cốt để mà làm*. Học mà không làm được, học mấy cũng vô ích.

Vì vậy huấn luyện phải *thiết thực*, sao cho những người đến học, học rồi, về địa phương họ có thể thực hành ngay. Nhiều đồng chí ta không hiểu cái lẽ rất giản đơn đó. Cho nên họ đã đưa "thặng dư giá trị" nhồi sọ cho thanh niên và phụ nữ nông dân. Họ đã đưa "tân dân chủ chủ nghĩa" nhồi sọ các em nhi đồng. Họ đã đưa "biện chứng pháp" nhồi sọ công nhân đang học quốc ngữ.

(*Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.343*)

- Mở lớp nào cho ra lớp ấy.
- Lựa chọn người dạy và người đến học cho cẩn thận.
- Đừng mở lớp lung tung.

(*Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.6, tr.363*)

Mục đích học là để làm kinh tế, chính trị, văn hoá đều tiến bộ, các dân tộc đều đoàn kết với nhau.

(*Bài nói chuyện với cán bộ và học sinh Trường Sư phạm miền núi Nghệ An, ngày 09-12-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.270*)

Muốn cho học sinh có đức thì giáo viên phải có đức.

(*Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.270*)

Muốn biết thì phải *thi đua học*.

Học không bao giờ cùng.

Học mãi để tiến bộ mãi.

Càng tiến bộ, càng thấy càng phải học thêm.

(*Thư gửi Quân nhân học báo*, tháng 4-1949,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.61)

Muốn cải tiến kỹ thuật, phải biết kỹ thuật. Muốn cải tiến tổ chức lao động, cũng phải biết phương pháp tổ chức và có kinh nghiệm tổ chức. Về mặt này và mặt kia, hiện nay chúng ta đều còn kém. Cho nên phải “*học, học nữa, học mãi*”, như Lênin đã dạy.

(*Học tập không mỏi, cải tiến không ngừng*, báo *Nhân Dân*, ngày 14-3-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.527)

Muốn có lập trường vô sản vững chắc, thì đảng viên phải có ý thức giai cấp, đồng thời phải có lý luận cách mạng. Không có lý luận về chủ nghĩa xã hội khoa học thì không thể có lập trường giai cấp vững vàng.

(*Bài nói ở lớp huấn luyện đảng viên mới*, ngày 14-5-1966,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.113)

Muốn dạy cho trẻ em thành người tốt thì trước hết các cô, các chú phải là người tốt.

(*Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phụ trách thiếu nhi toàn miền Bắc*, ngày 19-02-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.78)

Muốn học tập có kết quả tốt thì phải có thái độ đúng và phương pháp đúng.

(*Bài nói ở lớp huấn luyện đảng viên mới*, ngày 14-5-1966,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.116)

Muốn làm chủ được tốt, phải có năng lực làm chủ.

(*Học tập không mỏi, cải tiến không ngừng*, báo *Nhân Dân*, ngày 14-3-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.527)

Muốn sản xuất được nhiều, nhanh, tốt, rẻ, thì phải có nhiệt tình cách mạng. Nhưng lại còn phải hiểu biết và nắm vững khoa học.

(*Xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội*, nói tháng 3-1961,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.70)

Muốn thực hiện nguyên tắc lý luận liên hệ thực tế, muốn cho việc học tập đạt được mục đích đề cao lý luận, cải tạo tư tưởng, tăng cường đảng tính, thì cần phải có thái độ học tập cho đúng.

(*Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc*, ngày 07-9-1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.11, tr.98)

Muốn tiến bộ mãi thì phải học tập. Học trong sách báo, học trong công tác, học với anh em, học hỏi quần chúng.

(*Bài nói tại buổi bế mạc lớp chính huấn cán bộ Đảng, dân, chính các cơ quan Trung ương*, ngày 09-6-1953,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.143)

Muốn xã hội chủ nghĩa, phải có: người xã hội chủ nghĩa. Muốn có người xã hội chủ nghĩa, phải có tư tưởng xã hội chủ nghĩa. Tư tưởng xã hội chủ nghĩa trái hẳn với cá nhân chủ nghĩa. Cái gì không phải xã hội chủ nghĩa là cá nhân chủ nghĩa.

(Nói chuyện với học sinh và giáo viên Trường Phổ thông cấp III Chu Văn An (Hà Nội), ngày 31-12-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.595)

Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội phải có con người thấm nhuần đạo đức xã hội chủ nghĩa.

(Bài nói chuyện với đồng bào và cán bộ tỉnh Thanh Hóa, ngày 11-12-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.293)

Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì nhất định phải có học thức. Cần phải học văn hoá, chính trị, kỹ thuật. Cần phải học lý luận Mác - Lênin kết hợp với đấu tranh và công tác hàng ngày. Cần phải học kinh nghiệm tốt của các đoàn thanh niên bạn. Học đi đôi với hành.

(Bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam, ngày 24-3-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.90)

Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì phải bồi dưỡng con người xã hội chủ nghĩa. Con người xã hội chủ nghĩa là con người có đạo đức *cần kiệm liêm chính*, chí công

vô tư, một lòng một dạ phục vụ nhân dân, phục vụ cách mạng.

(Bài nói tại Hội nghị Phổ biến Nghị quyết của Bộ Chính trị về cuộc vận động "Nâng cao tinh thần trách nhiệm, tăng cường quản lý kinh tế tài chính, cải tiến kỹ thuật, chống tham ô, lãng phí, quan liêu", ngày 27-7-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.14, tr.140)

Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa.

Đợt chỉnh huấn này là một cuộc vận động lớn về tư tưởng trong Đảng và trong nhân dân lao động, nhằm xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội, có tư tưởng và tác phong xã hội chủ nghĩa.

(Xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội, nói tháng 3-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.66)

Nay chúng ta đã giành được quyền độc lập. Một trong những công việc phải thực hiện cấp tốc trong lúc này là nâng cao dân trí.

...

Muốn giữ vững nền độc lập,

Muốn làm cho dân mạnh nước giàu,

Mọi người Việt Nam phải hiểu biết quyền lợi của mình, bổn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà, và trước hết phải biết đọc, biết viết chữ quốc ngữ.

...

Phụ nữ lại càng cần phải học, đã lâu chị em bị kìm hãm, đây là lúc chị em phải cố gắng để kịp nam giới, để xứng đáng mình là một phần tử trong nước, có quyền bầu cử và ứng cử.

Công việc này, mong anh chị em thanh niên sốt sắng giúp sức.

(Chống nạn thất học, báo Cứu quốc, ngày 04-10-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.4, tr.40-41)

Năm học này đúng vào năm đầu kế hoạch 5 năm lần thứ nhất của chúng ta. Đồng bào ta đang có phong trào thi đua sôi nổi: “Đại Phong”, “Duyên Hải”, “Ba nhất”, “Thành Công”. Vậy, các nhà trường cũng nên phát động một phong trào thi đua “Hai tốt” - tức là dạy thật tốt, học thật tốt.

(Một thành tích về vang, báo Nhân Dân, ngày 7-9-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.194)

Nên chú ý rằng lúc đó, trong 1.000 làng đã có 1.500 đại lý rượu và thuốc phiện, mà trường học thì vắn vện có 10 cái;...

(Đông Dương, viết khoảng năm 1923-1924, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.1, tr.409)

Nếu ăn no mặc ấm mà không học thì cũng không được. Tục ngữ có câu “dốt thì đại”.

(Bài nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phát động miền biển, ngày 10-4-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.309)

Nếu còn tự kiêu, tự mãn thì học biết nhiều chỉ thêm hại.

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, tháng 5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.6, tr.359)

Nếu đào tạo một mớ cán bộ nhát gan, dễ bảo “đạp đi, hò đứng”, không dám phụ trách. Như thế là một việc thất bại cho Đảng.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.320)

Nếu giáo viên tách rời ra, tự cho mình là trí thức, thì làm sao quần chúng coi trọng được.

(Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên, năm 1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.271)

Nếu không cố gắng để tiến bộ, thì tức là thoái bộ, là lạc hậu.

Mà thoái bộ và lạc hậu thì sẽ bị xã hội tiến bộ sa thải.

(Đạo đức cách mạng, tạp chí Học tập, số 12-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.602)

Nếu không có thầy giáo dạy dỗ cho con em nhân dân, thì làm sao mà xây dựng chủ nghĩa xã hội được? Vì vậy, nghề thầy giáo rất là quan trọng, rất là vẻ vang...

(Bài nói chuyện tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, ngày 21-10-1964, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.14, tr.403)

Nếu không học tập văn hoá, không có trình độ văn hoá thì không học tập được kỹ thuật, không học tập được kỹ thuật thì không theo kịp được nhu cầu kinh tế nước

nhà; nhưng phải chú ý học tập chính trị vì nếu chỉ học văn hoá, kỹ thuật mà không có chính trị thì như người nhắm mắt mà đi.

(Nói chuyện tại Đại hội Liên hoan thanh niên tích cực ngành đường sắt, ngày 25-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.384)

Nếu không học thì không tiến bộ. Có quyết tâm thì nhất định học được.

(Bài nói tại Hội nghị cán bộ phụ nữ miền núi, ngày 19-3-1964, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.14, tr. 263)

Nếu ta chịu khó, chịu suy nghĩ, bất kỳ nói chuyện với ai cũng có ích cho tư tưởng của ta.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.337)

Nếu ta muốn dùng máy móc mà máy móc ngày một thêm tinh xảo, thì công nhân cũng phải có trình độ kỹ thuật rất cao không kém gì kỹ sư, phải biết tính toán nhiều.

(Nói chuyện tại lớp hướng dẫn giáo viên cấp II, cấp III và hội nghị sư phạm, tháng 7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.388)

Ngày nay, các em được cái may mắn hơn cha anh là được hấp thụ một nền giáo dục của một nước độc lập, một nền giáo dục nó sẽ đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em.

(Thư gửi các học sinh, tháng 9-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.4, tr.34)

Ngoài cách dạy và cách học thông thường, lại có nhiều sáng kiến và hình thức như: Dán bài vào cánh tay, viết chữ trên mặt hàng, găm bài học vào lưng áo người đi trước để người đi sau nhìn mà học, viết chữ cấm ở những nơi đông người qua lại... Như vậy, đồng bào có thể vừa lao động, vừa học chữ. Một dân tộc siêng làm, ham học như thế, thì làm việc gì cũng thành công!

(Bình dân học vụ, báo Nhân Dân, ngày 17-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.348)

Ngoài cách học ở trường, ở lớp, học trên sách, báo, v.v., có một cách học rất tốt, ai cũng có thể tham gia hàng ngày. Đó là học tập ngay trong sản xuất, học tập những người, những tổ, những đơn vị tiên tiến.

(Học tập không mỏi, cải tiến không ngừng, báo Nhân Dân, ngày 14-3-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.528)

...ngoại giao của ta ngày càng phát triển. Khi phát triển đòi hỏi Mặt trận phải phát triển và ngoại giao của Việt Nam Dân chủ Cộng hòa cũng phải phát triển. Cán bộ càng phải phát triển thêm, nên Bộ Ngoại giao cần có kế hoạch đào tạo cán bộ. Chính phủ các nước tư bản khi họ chưa công nhận ta thì cán bộ thừa, nhưng nếu họ công nhận Chính phủ ta thì ta không có người để cử đi làm Đại sứ đâu.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ ngoại giao lần thứ năm, ngày 16-3-1966, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.15, tr.63)

Ngoài mục đích giáo dục để đào tạo tùy phái, thông ngôn và viên chức nhỏ đủ số cần thiết phục vụ cho bọn xâm lược - người ta đã gieo rắc một nền giáo dục đồi bại, xảo trá và nguy hiểm hơn cả sự đốt nát nữa, vì một nền giáo dục như vậy chỉ làm hư hỏng mất tính nết của người đi học, chỉ dạy cho họ một lòng “trung thực” giả dối, chỉ dạy cho họ biết sùng bái những kẻ mạnh hơn mình, dạy cho thanh niên yêu một Tổ quốc không phải là Tổ quốc của mình và đang áp bức mình. Nền giáo dục ấy dạy cho thanh thiếu niên khinh rẻ nguồn gốc dòng giống mình. Nó làm cho thanh thiếu niên trở nên ngu ngốc. Điều gì có thể rèn luyện được cho học sinh biết suy nghĩ, biết phân tích thì người ta không dạy ở nhà trường. Vấn đề nào có liên quan đến chính trị, xã hội và có thể làm cho người ta tỉnh ngộ đều bị bóp méo và xuyên tạc đi.

(*Đông Dương*, viết khoảng 1923-1924, *tiếng Pháp*, bản chụp lưu tại Viện Hồ Chí Minh, tháng 5-1921, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.1, tr.424-425)

Ngủ thì ai cũng như lương thiện,
Tỉnh dậy phân ra kẻ dữ, hiền;
Hiền, dữ phải đâu là tính sẵn,
Phần nhiều do giáo dục mà nên.

(*Nửa đêm - Nhật ký trong tù*,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.413)

Người An Nam rất hiếu học. Trong các tầng lớp xã hội, người sĩ phu chiếm địa vị hàng đầu. Có con học

giỏi là một vinh hạnh cho cha mẹ. Cho nên, dù có nghèo đói đến đâu, cha mẹ cũng cố tìm cách cho con cái được học hành.

(*Đông Dương*, viết khoảng năm 1923-1924,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.423)

Người bản xứ nào, vô luận là dân thuộc địa Pháp hoặc dân do Pháp bảo hộ muốn sang chính quốc du học đều *phải được quan Toàn quyền cho phép*. Quan Toàn quyền sẽ quyết định, sau khi hỏi ý kiến quan Thủ hiến kỹ và quan Giám đốc Nha học chính.

(*Bản án chế độ thực dân Pháp*, năm 1925,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.108)

Người Đông Dương không được học, đúng thế, bằng sách vở và bằng điển văn, nhưng người Đông Dương nhận sự giáo dục bằng cách khác. Đau khổ, nghèo đói và sự đàn áp tàn bạo là những người thầy duy nhất của họ.

(*Đông Dương*, tạp chí *La Revue Communiste*, số 14,
tháng 4-1921, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.1, tr. 40)

- Người huấn luyện của Đoàn thể *phải làm kiểu mẫu về mọi mặt*: tư tưởng, đạo đức, lối làm việc.

Người huấn luyện phải *học thêm mãi* thì mới làm được công việc huấn luyện của mình.

(*Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập*, ngày 06-5-1950, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.6, tr.356)

Người ta cấp học bổng cho các cậu ấm hay cô chiêu - con các quan cai trị tại chức lương khoảng từ 20 đến 25 ngàn phrăng - về Pháp học khỏi phải mất tiền, trong khi trẻ con An Nam không sao kiếm được chỗ học trong nhà trường Pháp - Nam hiếm có ở An Nam, nên phải chịu dốt nát.

(*Đông Dương*, năm 1923-1924,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.394)

Người ta có câu: “Hữu xạ tự nhiên hương”. Giáo viên chưa được coi trọng là vì chưa có hương, còn xa rời quần chúng.

(*Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên*, tháng 8-1959,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.271)

Người ta có thể tưởng rằng bỏ Hán học đi để đẩy lùi ảnh hưởng nước ngoài, người Pháp sẽ thay thế vào đó bằng nền giáo dục của họ. Không phải thế đâu. Thâm ý của họ chỉ là đẩy người An Nam vào vòng ngu tối.

(*Chính sách ngu dân*, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.1, tr.423)

Người thầy giáo tốt - thầy giáo xứng đáng là thầy giáo - là người vẽ vang nhất.

(*Bài nói chuyện tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội*,
ngày 21-10-1964, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.14, tr.402)

Nguyên nhân của bệnh chủ quan là: Kém lý luận, hoặc khinh lý luận, hoặc lý luận suông.

(*Sửa đổi lối làm việc*, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.273)

Nhà nước chú trọng đặc biệt việc giáo dục thanh niên về đức dục, trí dục và thể dục.

(*Báo cáo về dự thảo Hiến pháp sửa đổi tại Kỳ họp thứ 11 Quốc hội khóa I nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa*,
ngày 12-8-1959, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.377)

Nhà trường phải gắn liền với thực tế của nước nhà, với đời sống của nhân dân. Thầy giáo và học trò, tùy hoàn cảnh và khả năng, cần tham gia những công tác xã hội, ích nước lợi dân.

(*Thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng*,
ngày 31-10-1955, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.185-186)

Nhà trường xã hội chủ nghĩa là nhà trường:

- Học đi với lao động.
- Lý luận đi với thực hành.
- Cần cù đi với tiết kiệm.

(*Nói chuyện với học sinh và giáo viên Trường phổ thông cấp III Chu Văn An (Hà Nội)*,
ngày 31-12-1958, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.11, tr.594)

Nhân dân Đông Dương khẩn khoản đòi mở trường học vì trường học thiếu một cách nghiêm trọng. Mỗi năm, vào kỳ khai giảng, nhiều phụ huynh phải đi gõ cửa, chạy chọt mọi nơi thần thế, có khi chịu trả gấp đôi tiền nội trú, nhưng vẫn không tìm được chỗ cho con học. Và hàng ngàn trẻ em đành chịu ngu dốt vì nạn thiếu trường.

(*Bản án chế độ thực dân Pháp*, năm 1925,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.107)

Nhiệm vụ của giai cấp công nhân và nhân dân Việt Nam hiện nay là kháng chiến và kiến quốc.

Để hoàn thành nhiệm vụ ấy, ngoài việc quân sự ắt phải phát triển *kinh tế*. Cho nên cần có những người chuyên môn thông thạo về công nghệ và nông nghiệp.

Cần phát triển *giao thông vận tải*, cho nên cần có những kỹ sư thông thạo về việc đắp đường, bắc cầu.

Cần *giữ gìn sức khoẻ của dân*, cho nên cần có thầy thuốc.

Cần *dào tạo cán bộ* cho mọi ngành hoạt động, cho nên cần có thầy giáo, v.v..

Do đó, lao động trí óc có nhiệm vụ rất quan trọng trong sự nghiệp kháng chiến, kiến quốc, trong công cuộc hoàn thành dân chủ mới để tiến đến chủ nghĩa xã hội.

(*Đảng Lao động Việt Nam với lao động trí óc*, báo *Nhân Dân*, ngày 1-5-1951, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.7, tr.71-72)

Nhiệt tình của người An Nam đối với nền giáo dục hiện đại làm cho Chính phủ bảo hộ lo sợ. Bởi thế, Chính phủ đóng cửa các trường làng, biến trường học thành chuồng ngựa cho các quan nhà binh, đuổi học trò và bỏ tù thầy giáo. Một cô giáo bản xứ đã bị bắt giải về tỉnh lỵ, cổ đeo gông, đầu phơi trần dưới ánh nắng như thiêu đốt.

(*Bản án chế độ thực dân Pháp*, năm 1925, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.2, tr.121)

Như các cô các chú đã biết, máy móc ngày càng tinh xảo, nếu không có trình độ văn hoá và kỹ thuật thì không thể điều khiển được. Trước đây làm việc theo lối thủ công, nhưng bây giờ làm bằng máy móc tinh xảo cả, nên việc học tập văn hoá, nâng cao trình độ kỹ thuật là rất cần thiết.

(*Bài nói chuyện với cán bộ, công nhân Nhà máy cơ khí Hà Nội*, ngày 2-2-1960, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.12, tr.459)

Như thế chúng ta học tập lý luận là cốt để áp dụng vào thực tế. Vậy thế nào là lý luận liên hệ với thực tế?

- Khi học tập lý luận thì nhằm mục đích học để vận dụng chứ không phải học lý luận vì lý luận, hoặc vì tạo cho mình một cái vốn lý luận để sau này đưa ra mặc cả với Đảng. Tất cả những động cơ học tập không đúng đắn đều phải tẩy trừ cho sạch.

- Không phải học để thuộc lòng từng câu từng chữ, đem kinh nghiệm của các nước anh em áp dụng một cách máy móc. Nhưng chúng ta phải học chủ nghĩa Mác - Lênin để phân tích và giải quyết các vấn đề cụ thể của cách mạng nước ta, cho hợp với điều kiện đặc biệt của nước ta.

Khi vận dụng thì bổ sung, làm phong phú thêm lý luận bằng những kết luận mới rút ra từ trong thực tiễn cách mạng của ta.

(*Diễn văn khai mạc Lớp học lý luận khóa I trường Nguyễn Ái Quốc*, ngày 07-9-1957, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.11, tr.95-96)

Nhưng học hành là vô cùng. Học càng nhiều biết càng nhiều càng tốt, vậy tôi khuyên đồng bào trong xã gắng học thêm thường thức như làm tính, lịch sử, địa dư, chính trị, vệ sinh.

(Thư gửi đồng bào xã Duyên Trang, huyện Tiên Hưng, Thái Bình, ngày 13-11-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.349)

Những điều các bạn nghiên cứu được ở đây có thể ví như một hạt nhân bé nhỏ. Sau này, các bạn sẽ tiếp tục săn sóc, vun xới, làm cho hạt nhân ấy mọc thành cây và dần dần nở hoa, kết quả.

Theo ý riêng của tôi, thì hạt nhân ấy có thể tóm tắt trong 11 chữ: “Đại học chi đạo, tại minh minh đức, tại thân dân”.

Nói tóm tắt, minh minh đức tức là chính tâm. Thân dân tức là phục vụ nhân dân, đặt lợi ích của nhân dân lên trên hết.

(Bài nói chuyện tại Lớp nghiên cứu chính trị khóa 1, Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 21-7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.377)

Những người chỉ trọng kinh nghiệm mà khinh lý luận thì không hiểu rõ toàn bộ quá trình khách quan, thiếu phương châm vững chắc, chỉ biết một mà không biết mười. Nếu những người ấy lãnh đạo cách mạng thì sẽ thất bại.

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận, lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân, ngày 19-7-1951, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr.127)

Những người đã biết chữ hãy dạy cho những người chưa biết chữ, hãy góp sức vào bình dân học vụ, như các anh chị em trong sáu, bảy năm nay đã gây phong trào truyền bá quốc ngữ, giúp đồng bào thất học.

Những người chưa biết chữ hãy gắng sức mà học cho biết đi. Vợ chưa biết thì chồng bảo, em chưa biết thì anh bảo, cha mẹ không biết thì con bảo, người ăn người làm không biết thì chủ nhà bảo, các người giàu có thì mở lớp học ở tư gia dạy cho những người không biết chữ ở hàng xóm láng giềng, các chủ ấp, chủ đồn điền, chủ hầm mỏ, nhà máy thì mở lớp học cho những tá điền, những người làm của mình.

Phụ nữ lại càng cần phải học, đã lâu chị em bị kìm hãm, đây là lúc chị em phải cố gắng để kịp nam giới, để xứng đáng mình là một phần tử trong nước, có quyền bầu cử và ứng cử.

Công việc này, mong anh chị em thanh niên sốt sắng giúp sức.

(Chống nạn thất học, báo Cứu quốc, ngày 04-10-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.40-41)

Những việc rất dễ dàng còn phải học. Hướng chỉ công việc cách mạng, công việc kháng chiến, không có huấn luyện, thì làm sao xuôi? Song những tài liệu huấn luyện phải nhằm vào sự cần dùng, cần thiết của quần chúng. Phải hỏi: người đến chịu huấn luyện rồi, có áp dụng được ngay không? Có thực hành được ngay không?

Nếu không thiết thực như thế, thì huấn luyện mấy năm cũng vô ích.

Tiếc thay, nhiều cán bộ huấn luyện của ta chưa hiểu cái lẽ giản đơn đó. Vì vậy mà có cán bộ đem “kinh tế học” huấn luyện cho chị em phụ nữ thôn quê ở thượng du!

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.288)

Nó đòi hỏi cán bộ và đảng viên phải khắc phục các bệnh quan liêu và cô độc hẹp hòi để liên hệ chặt chẽ với quần chúng, do đó mà phát huy được đầy đủ tính sáng tạo của hàng triệu quần chúng nhân dân xây dựng chủ nghĩa xã hội, vì chủ nghĩa xã hội chỉ có thể xây dựng được với sự giác ngộ đầy đủ và lao động sáng tạo của hàng chục triệu người. Muốn thế phải nâng cao trình độ lý luận chung của Đảng, phải tổ chức học tập lý luận trong Đảng, trước hết là trong những cán bộ cốt cán của Đảng.

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khóa I Trường Nguyễn Ái Quốc,
ngày 7-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.93)

Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em.

(Thư gửi các học sinh, tháng 9-1945,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.4, tr.35)

- Nội dung dạy của ta phải thiên về lao động. Trước kia thì đào tạo thành các cậu tú, cô tú xem khinh lao

động. Bây giờ thì phải yêu lao động, thực sự lao động. Ta làm dần dần, “tả” quá cũng không được, nhưng phải đi đến một chế độ học tập bao gồm văn hóa, kỹ thuật và lao động.

(Bài nói tại Lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.270)

Nội dung giáo dục cần chú trọng hơn nữa về mặt đức dục. Dạy cho các cháu đạo đức cách mạng, biết yêu Tổ quốc, yêu chủ nghĩa xã hội, yêu khoa học, yêu lao động và người lao động, thật thà, dũng cảm, sẵn sàng tham gia lao động và bảo vệ Tổ quốc.

(Bài nói tại Hội nghị Tổng kết phong trào thi đua “Dạy tốt, học tốt” của ngành giáo dục phổ thông và sư phạm, tháng 8-1963,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.14, tr.746)

“Nửa bưng chũ bằng một hũ vàng” là một câu tục ngữ biểu hiện nhiệt tình ham muốn có học thức của dân tộc An Nam.

(Chính sách ngu dân, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.1, tr.423)

Nước ta là một nước kinh tế lạc hậu. Cán bộ ta lại lạc hậu về kinh tế. Kinh tế học ta rất kém. Nhưng nhờ có các đồng chí bạn giúp, ta phải cố gắng vừa làm vừa học. Cán bộ tất cả đều phải học, không phải chỉ cán bộ kinh tế tài chính mới phải học.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ trung, cao cấp nghiên cứu Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 11, ngày 14-2-1957,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.494-495)

Óc những người tuổi trẻ trong sạch như một tấm lụa trắng. Nhuộm xanh thì nó sẽ xanh. Nhuộm đỏ thì nó sẽ đỏ. Vì vậy, sự học tập ở trong trường có ảnh hưởng rất lớn cho tương lai của thanh niên, và tương lai của thanh niên tức là tương lai của nước nhà.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.120)

Ở các cơ quan, mỗi ngày ít nhất phải học tập một tiếng đồng hồ. Những nơi vì hoàn cảnh kháng chiến đặc biệt, thời giờ dài hay ngắn, tùy theo điều kiện mà định. Những giờ học tập đều tính như những giờ làm việc. Khi cất nhắc cán bộ, phải xem xét kết quả học tập cũng như kết quả công tác khác mà định.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr. 313)

Ở các trường, trước đây chúng ta đã làm, từ nay cần tăng cường hơn nữa. *Kết hợp chặt chẽ* lý luận với thực hành, giáo dục với lao động, văn hóa với *đạo đức cách mạng*. Cần làm cho con em chúng ta thành những trò giỏi, con ngoan, bạn tốt, và mai sau là những công dân dũng cảm, cán bộ gương mẫu, người chủ xứng đáng của chế độ xã hội chủ nghĩa.

(Một thành tích về vang, báo Nhân Dân, ngày 07-9-1961,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.194)

Phải biết học tập để nắm vững kỹ thuật, sử dụng đầy đủ công suất máy móc. Phải tìm tòi sáng kiến để tổ chức lao động cho hợp lý. Phải cải tiến phương tiện, máy móc làm việc để đạt năng suất cao, chất lượng tốt.

(Bài nói tại Hội nghị phổ biến nghị quyết của Bộ Chính trị về cuộc vận động "Nâng cao tinh thần trách nhiệm, tăng cường quản lý kinh tế tài chính, cải tiến kỹ thuật, chống tham ô, lãng phí, quan liêu", ngày 27-7-1963, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.14, tr.140)

Phải chú trọng đào tạo, bồi dưỡng, cất nhắc cán bộ miền núi. Cố nhiên cán bộ người Kinh phải giúp đỡ anh em cán bộ địa phương, nhưng phải làm sao cho cán bộ địa phương tiến bộ, để anh em tự quản lý lấy công việc ở địa phương, chứ không phải là bao biện làm thay.

(Nói chuyện tại Hội nghị tổng kết cuộc vận động hợp tác hóa nông nghiệp, phát triển sản xuất, kết hợp hoàn thành cải cách dân chủ ở miền núi, ngày 08-10-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.13, tr.225)

Phải đào tạo một mớ cán bộ phụ trách, có gan làm việc, ham làm việc. Có thể Đảng mới thành công.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.30)

Phải làm sao cho trẻ em có kỷ luật nhưng vẫn vui vẻ, hoạt bát chứ không phải là khúm núm, đặt đầu ngồi đấy.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phụ trách thiếu nhi toàn miền Bắc, ngày 19-2-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.77)

Phải học để phát huy tư tưởng đúng, uốn nắn tư tưởng không đúng. Tư tưởng không đúng, cũng còn có nhiều. Nhưng có một tư tưởng mẹ: Đó là chủ nghĩa cá nhân. Chủ nghĩa cá nhân là trái với chủ nghĩa tập thể. Do chủ nghĩa cá nhân mà đẻ ra các tư tưởng sai lệch khác. Trước hết là tư tưởng công thần. Do công thần sinh ra kiêu ngạo, kèn cựa, địa vị.

(Nói chuyện tại Lớp chỉnh huấn trung, cao cấp của Bộ Quốc phòng và các lớp trung cấp của các tổng cục, tháng 5-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.588)

Phải học. Ngày nay không phải học để có bằng cấp, để thoát ly sản xuất. Phải học chính trị, học văn hóa, học kỹ thuật để nâng cao hiểu biết. Bởi vì công nghiệp, nông nghiệp của ta ngày càng tiến bộ thì người công nhân, người nông dân, người lao động trí óc phải càng ngày càng tiến bộ mới làm được tốt.

(Nói chuyện với Hội nghị cán bộ toàn tỉnh Nghệ An, ngày 14-6-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.612-613)

Phải mật thiết liên hệ với gia đình học trò. Bởi vì giáo dục trong nhà trường, chỉ là một phần, còn cần có sự giáo dục ngoài xã hội và trong gia đình để giúp cho việc giáo dục trong nhà trường được tốt hơn. Giáo dục trong nhà trường dù tốt mấy nhưng thiếu giáo dục trong gia đình và ngoài xã hội thì kết quả cũng không hoàn toàn.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ đảng ngành giáo dục, khoảng đầu tháng 6 năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.10, tr.591)

...PHẢI NÂNG CAO VÀ HƯỚNG DẪN VIỆC TỰ HỌC.

Học tập ở trường của Đoàn thể không phải như học ở các trường lối cũ, không phải có thầy thì học, thầy không đến thì đùa. *Phải biết tự động học tập.*

(Nói chuyện tại Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất về công tác huấn luyện và học tập, ngày 06-5-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.6, tr.360)

- Phải nêu cao tác phong độc lập suy nghĩ và tự do tư tưởng. Đọc tài liệu thì phải đào sâu hiểu kỹ, không tin một cách mù quáng từng câu một trong sách, có vấn đề chưa thông suốt thì mạnh dạn đề ra và thảo luận cho rõ lẽ.

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.11, tr.98)

Phải ra sức học tập có sáng tạo kinh nghiệm các đảng anh em. Chúng ta tuyệt đối không được kiêu ngạo, tự mãn, chúng ta phải khiêm tốn như Lenin đã dạy.

(Diễn văn khai mạc Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ III của Đảng Lao động Việt Nam, ngày 05-9-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.676)

Phải thực hành khẩu hiệu: làm việc gì học việc ấy.

Vô luận ở quân sự, chính trị, kinh tế, văn hoá, tổ chức, tuyên truyền, công an, v.v., cán bộ ở môn nào phải học cho thạo công việc ở trong môn ấy.

(Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.309-310)

- Phải tự nguyện, tự giác, xem công tác học tập cũng là một nhiệm vụ mà người cán bộ cách mạng phải hoàn thành cho được, do đó mà tích cực, tự động hoàn thành kế hoạch học tập, nêu cao tinh thần chịu khó, cố gắng, không lùi bước trước bất kỳ khó khăn nào trong việc học tập.

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khóa I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.98)

Phải uốn cây từ lúc cây non, đừng để cho tâm hồn các cháu bị vẩn đục vì chủ nghĩa cá nhân.

(Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt", nói ngày 07-6-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.669)

Quốc dân Việt Nam!

Muốn giữ vững nền độc lập,

Muốn làm cho dân mạnh nước giàu,

Mọi người Việt Nam phải hiểu biết quyền lợi của mình, bổn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà, và trước hết phải biết đọc, biết viết chữ quốc ngữ.

(Chống nạn thất học, báo Cứu quốc, ngày 4-10-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.40)

Phát minh, sáng kiến, cải tiến kỹ thuật cũng là một vấn đề quan trọng. Phải nhận rằng đại đa số công nhân ta đều cần cù, thông minh và có nhiều sáng kiến hay.

... Nếu công đoàn biết khuyến khích, áp dụng, cải tiến, và phổ biến rộng rãi những sáng kiến ấy, thì năng suất lao động sẽ nâng cao không ngừng.

(Bài nói chuyện tại Đại hội công đoàn toàn quốc lần thứ II, ngày 27-02-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.53)

Phương châm, phương pháp học tập là lý luận liên hệ với thực tế. Học xong, về xí nghiệp, về hợp tác xã, về cơ quan... Phải biến những điều đã học thành hành động cách mạng thực tế. Học phải đi đôi với hành, chú không phải học để nói suông.

...

Ban Tuyên giáo Trung ương cần căn cứ vào trình độ khác nhau của đảng viên mà soạn ra các chương trình học tập, bảo đảm cho đảng viên ở cơ sở có thể thường xuyên học tập.

- Các cấp ủy phải quan tâm hơn nữa đến việc giáo dục đảng viên. Từ nay trở đi công tác giáo dục đảng viên phải là một điều quan trọng trong chương trình công tác của cấp ủy. Phải bồi dưỡng giảng viên lý luận cho các chi bộ.

- Tất cả các đảng viên phải cố gắng học tập, coi việc học tập lý luận chính trị là một nhiệm vụ quan trọng của mình.

(Bài nói ở Lớp huấn luyện đảng viên mới, ngày 14-5-1966, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr. 116-117)

Sau 80 năm giới nô lệ làm cho nước nhà bị yếu hèn, ngày nay chúng ta cần phải xây dựng lại cơ đồ mà tổ tiên đã để lại cho chúng ta, làm sao cho chúng ta theo kịp các nước khác trên hoàn cầu. Trong công cuộc kiến thiết đó, nước nhà trông mong chờ đợi ở các em rất nhiều. Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em.

(Thư gửi các học sinh, khoảng tháng 9-1945,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.34-35)

Số người Việt Nam thất học so với số người trong nước là 95 phần trăm, nghĩa là hầu hết người Việt Nam mù chữ. Như thế thì tiến bộ làm sao được?

Nay chúng ta đã giành được quyền độc lập. Một trong những công việc phải thực hiện cấp tốc trong lúc này là nâng cao dân trí.

Chính phủ đã ra hạn trong một năm, tất cả mọi người Việt Nam đều phải biết chữ quốc ngữ. Chính phủ đã lập một Nha Bình dân học vụ để trông nom việc học của dân chúng.

(Chống nạn thất học, báo Cứu quốc, ngày 04-10-1945,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.40)

Sự biến đổi trong thế giới không bao giờ hết, cho nên sự hiểu biết trong thực hành cũng không bao giờ hết...

(Thực hành sinh ra hiểu biết, hiểu biết tiến lên lý luận,
lý luận lãnh đạo thực hành, báo Nhân Dân, ngày 19-7-1951,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.7, tr. 129)

Sự phát triển bình dân học vụ là một thắng lợi chỉ riêng nước ta có. Dù nước văn minh nào trên thế giới cũng không thể bì.

(Tình hình thế giới, trung tuần tháng 4-1948 đến trung tuần tháng 5-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.532)

Sự phát triển của lịch sử là quy luật không ai ngăn trở được.

(Nói chuyện với anh chị em học viên, cán bộ, công nhân viên
Trường Đại học Nhân dân Việt Nam (khóa III),
ngày 18-01-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.238)

Sự phối hợp giáo dục từ gia đình đến cả xã hội, sẽ làm cho nhi đồng thấm nhuần. Nó hun đúc cho nhi đồng tinh thần nồng nàn yêu Tổ quốc, yêu lao động, yêu học hỏi. Như vậy các em sẽ trở nên mạnh khỏe, nhanh nhẹn, gan dạ, thật thà. Mai sau lớn lên, chắc chắn các em sẽ là những công dân tốt và những cán bộ tốt.

(1-6, báo Nhân Dân, ngày 1-6-1956,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.337)

Sửa đổi chế độ giáo dục cho hợp với hoàn cảnh mới của nhân dân, như phát triển trường nửa ngày học tập nửa ngày lao động.

(Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, công bố ngày 10-5-1969, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.617)

Ta cần nhiều cán bộ các cấp. Các thầy giáo, cô giáo phải tìm cách dạy. Dạy cái gì, dạy thế nào để học trò hiểu chóng, nhớ lâu, tiến bộ nhanh. Dạy và học cần phải theo nhu cầu của dân tộc, của Nhà nước.

(Nói chuyện tại Đại hội giáo dục phổ thông toàn quốc, ngày 23-3-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.290-291)

Ta học để làm gì? Cũng để mà lao động. Đã là lao động thì lao động chân tay hay lao động trí óc cũng đều quý. Nếu không có lao động chân tay thì lao động trí óc làm được gì?

(Nói chuyện với cán bộ, công nhân Nhà máy Xi măng Hải Phòng, ngày 30-5-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.560)

Ta là cán bộ chuyên môn, có chuyên môn mà không có chính trị giỏi thì dù học giỏi mấy dạy trẻ con cũng hỏng. Chính trị là linh hồn, chuyên môn là cái xác. Có chuyên môn mà không có chính trị thì chỉ còn cái xác không hồn. Phải có chính trị trước rồi có chuyên môn. Nếu thầy giáo, cô giáo bàng quan thì lại đúc ra một số công dân không tốt, cán bộ không tốt.

(Bài nói tại Lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.269)

Ta thiếu nhiều cán bộ quá: Phải đào tạo huấn luyện cho dần dần có đủ. Muốn có nhiều cán bộ, Đảng phải giúp đỡ cho cán bộ tự học tập. Đảng đã giúp, cán bộ phải chịu khó học.

(Bài nói chuyện trong buổi bế mạc hội nghị cán bộ của Đảng lần thứ sáu, ngày 18-01-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.16)

...thầy cũng như trò, cán bộ cũng như nhân viên, phải thật thà yêu nghề mình.

(Bài nói chuyện tại Trường Đại học sư phạm Hà Nội, ngày 21-10-1964, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.14, tr.402)

Thầy dạy tốt, trò học tốt, cung cấp đủ cán bộ cho nông nghiệp, công nghiệp, cho các ngành kinh tế và văn hóa. Đó là nhiệm vụ vẻ vang của các thầy giáo, cô giáo.

(Nói chuyện tại Đại hội giáo dục phổ thông toàn quốc, ngày 23-3-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.291)

...thầy giáo, cô giáo phải gương mẫu, nhất là đối với trẻ con.

(Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.270)

Thầy giáo ngày nay không phải như trước chỉ biết gõ đầu trẻ, miễn là có bài cho học trò học, cuối tháng bỏ lương vào túi. Bây giờ thầy giáo có trách nhiệm với nhân dân, đào tạo cán bộ ra phục vụ nhân dân. Cách dạy, quan niệm dạy phải khác. Dạy sao cho học sinh mau hiểu, mau nhớ, lý luận đi với thực hành.

(Nói chuyện tại Lớp hướng dẫn giáo viên cấp II, cấp III và Hội nghị sư phạm, tháng 7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.389)

Thầy và trò phải luôn luôn nâng cao tinh thần yêu Tổ quốc, yêu chủ nghĩa xã hội, tăng cường tình cảm cách mạng đối với công nông, tuyệt đối trung thành với sự nghiệp cách mạng, triệt để tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, sẵn sàng nhận bất kỳ nhiệm vụ nào mà Đảng và nhân dân giao cho,...

(Thư gửi các cán bộ, cô giáo, thầy giáo, công nhân, nhân viên, học sinh, sinh viên nhân dân bắt đầu năm học mới, báo Nhân Dân, ngày 16-10-1968, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.507)

Theo nghĩa rộng thì cả thế giới và trong một nước có THIỆN và có ÁC. Theo nghĩa hẹp thì trong bản thân và tư tưởng của mỗi một người cũng có THIỆN và có ÁC.

(Bài nói chuyện tại lớp nghiên cứu Chính trị khóa II Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 08-12-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.453)

Thế nào là học tập tốt? Học tập tốt là chính trị, văn hóa đều phải gắn liền với lao động sản xuất, không học đông dài. Mục đích học là để làm kinh tế, chính trị, văn hóa đều tiến bộ, các dân tộc đều đoàn kết với nhau. Học để làm gì nữa? Để xây dựng chủ nghĩa xã hội.

(Bài nói chuyện với cán bộ và học sinh Trường Sư phạm miền núi Nghệ An, ngày 09-12-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.269-270)

Thi đỗ tiểu học rồi thì muốn lên trung học; thi đỗ trung học rồi thì muốn lên đại học. Riêng về mỗi cá nhân của người học sinh, thì ý muốn ấy không có gì lạ. Nhưng

chung đối với Nhà nước, thì ý muốn ấy thành vô lý; vì bất kỳ ở nước nào thì số trường trung học càng ít hơn trường tiểu học, trường đại học càng ít hơn trường trung học...

Thế thì những trò tiểu học và trung học không được chuyển cấp, sẽ làm gì? Họ sẽ lao động.

(Học sinh và lao động, viết năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.211)

Thống nhất giữa lý luận và thực tiễn là một nguyên tắc căn bản của chủ nghĩa Mác - Lênin. Thực tiễn không có lý luận hướng dẫn thì thành thực tiễn mù quáng. Lý luận mà không liên hệ với thực tiễn là lý luận suông.

(Diễn văn khai mạc lớp học lý luận khoá I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.95)

Thời kỳ bí mật, điều kiện học tập của đảng viên rất khó khăn: thiếu thầy, thiếu sách, thiếu tự do, nhưng cán bộ và đảng viên vẫn quyết tâm vì cách mạng mà học, dù hoàn cảnh khó khăn thế nào cũng tìm đủ mọi cách mà học.

(Bài nói ở Lớp huấn luyện đảng viên mới, ngày 14-5-1966, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.116)

...tiến lên chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa cộng sản thì sự phân biệt giữa thành thị và nông thôn bị xóa bỏ, sự phân biệt giữa lao động chân tay và lao động trí óc cũng bị xóa bỏ.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ đảng ngành giáo dục, khoảng đầu tháng 6 năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.592)

...tiến lên chủ nghĩa xã hội, không thể một sớm một chiều. Đó là cả một công tác tổ chức và giáo dục.

(Nói chuyện tại Lớp hướng dẫn giáo viên cấp II, cấp III và Hội nghị sư phạm, tháng 7-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.392)

Tiểu học thì cần giáo dục các cháu thiếu nhi: yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, trọng của công. Cách dạy phải nhẹ nhàng và vui vẻ, chớ gò ép thiếu nhi vào khuôn khổ của người lớn. Phải đặc biệt chú ý giữ gìn sức khỏe của các cháu.

(Thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng, ngày 31-10-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.186)

Tiểu học và trung học là giáo dục phổ thông, nó bồi dưỡng học sinh thành những công dân có giác ngộ, có văn hóa, có sức khỏe, thành đạo quân lao động hậu bị to lớn: Mục đích chính của học sinh là để góp phần vào phát triển sản xuất của xã hội chủ nghĩa, nâng cao năng suất lao động.

Vì vậy, cần phải chuẩn bị tư tưởng cho học sinh sẵn sàng tham gia sản xuất nông nghiệp, công nghiệp, hoặc công việc xây dựng khác.

(Học sinh và lao động, viết năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.211-212)

Tình hình thế giới và trong nước luôn luôn biến đổi, công việc của chúng ta nhiều và mới, kỹ thuật của thế giới ngày càng tiến bộ, nhưng sự hiểu biết của chúng

ta có hạn. Muốn tiến bộ kịp sự biến đổi vô cùng tận, thì chúng ta phải nghiên cứu, học tập. Nghiên cứu, học tập lý luận và kỹ thuật.

(Nói chuyện với anh chị em công chức ở Thủ đô, ngày 30-11-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.145)

Tôi cũng mong rằng, các chiến sĩ trên mặt trận giáo dục sẽ hăng hái thi đua với các chiến sĩ trên các mặt trận khác, và sẽ tranh được một địa vị vẻ vang.

(Thư gửi Trại giáo dục, tháng 7-1949, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.166)

Tôi chắc rằng đại đa số anh chị em đều muốn tiến bộ, cho nên nhiều người sẽ muốn học.

Song, các anh em phụ trách hướng dẫn cần phải chú ý: Làm thế nào cho việc học tập thiết thực, vui vẻ; không nên câu nệ, hình thức, tuyệt đối tránh cách nhồi sọ. Lý luận và thực hành phải đi đôi với nhau.

(Nói chuyện với anh chị em công chức ở Thủ đô, ngày 30-11-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.146)

Tôi đã tưởng tượng thấy trước mắt cái cảnh nhộn nhịp tưng bừng của ngày tựu trường ở khắp các nơi. Các em hết thầy đều vui vẻ vì sau mấy tháng giời nghỉ học, sau bao nhiêu cuộc chuyển biến khác thường, các em lại được gặp thầy gặp bạn. Nhưng sung sướng hơn nữa, từ giờ phút này giờ đi các em bắt đầu được nhận một nền

giáo dục hoàn toàn Việt Nam. Trước đây, cha anh các em, và mỗi năm ngoài cả các em nữa, đã phải chịu nhận một nền học vấn nô lệ, nghĩa là nó chỉ đào tạo nên những kẻ làm tay sai, làm tôi tớ cho một bọn thực dân người Pháp.

(Thư gửi các học sinh, khoảng tháng 9-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.34-35)

Tôi đề nghị mở một chiến dịch giáo dục lại tinh thần nhân dân bằng cách thực hiện: CẦN, KIỆM, LIÊM, CHÍNH.

(Những nhiệm vụ cấp bách của nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, nói ngày 3-9-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.7)

Tôi mong rằng, trong một thời kỳ rất ngắn, lòng hăng hái và sự nỗ lực của anh chị em sẽ có kết quả rất vẻ vang, đồng bào ta ai cũng biết đọc, biết viết. Cái vinh dự đó thì tượng đồng, bia đá nào cũng không bằng.

(Thư gửi anh chị em giáo viên bình dân học vụ, bút tích lưu tại Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.556)

Tôi nghĩ có thể tìm nam thanh niên để gửi đi học ở Trường Đại học Mátxcơva. Xin đồng chí vui lòng cho biết có thể cho tôi gửi bao nhiêu sinh viên.

(Thư gửi một đồng chí ở Quốc tế Cộng sản, ngày 1-5-1925, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.2, tr.20)

Trách nhiệm nặng nề và vẻ vang của người thầy dạy là: chăm lo dạy dỗ con em của nhân dân thành người

công dân tốt, người lao động tốt, người chiến sĩ tốt, người cán bộ tốt của nước nhà.

(Thư gửi Hội nghị giáo dục toàn quốc, tháng 3-1954, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.8, tr.448)

Trẻ em hay bắt chước, cho nên thầy giáo, cán bộ phụ trách, v.v. phải gương mẫu từ lời nói đến việc làm.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phụ trách thiếu nhi toàn miền Bắc, ngày 19-2-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.77)

Trẻ em như cái gương trong sáng, thầy tốt thì ảnh hưởng tốt, thầy xấu thì ảnh hưởng xấu, cho nên phải chú ý giáo dục chính trị tư tưởng trước, chính thầy giáo, cô giáo cũng phải tiến bộ về tư tưởng.

(Bài nói tại Lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.269)

Trẻ em trong như tấm gương, cái tốt dễ tiếp thu, cái xấu cũng dễ tiếp thu.

(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ phụ trách thiếu nhi toàn miền Bắc, ngày 19-2-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.76)

Trong một trường học, các thầy nên thi nhau tìm cách dạy sao cho dễ hiểu, dễ nhớ, nhanh chóng và thiết thực.

Các trò nên đua nhau học. Đồng thời, biết tiết kiệm giấy bút, biết giữ kỷ luật.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.120)

Tri thức phải dễ hiểu, dễ nhớ, học mau. Ngoài tri thức phải có đạo đức cách mạng. Thầy giáo phải làm kiểu mẫu cho các cháu. Làm được như thế là làm tròn nhiệm vụ.

(Bài nói chuyện tại Lớp đào tạo hướng dẫn viên các trại hè cấp I, ngày 12-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.345-346)

Trong chương trình học, phải trọng về môn tinh thần và đạo đức.

(Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.120)

Trong giáo dục không những phải có tri thức phổ thông mà phải có đạo đức cách mạng. Có tài phải có đức. Có tài không có đức, tham ô hủ hoá có hại cho nước. Có đức không có tài như ông bụt ngồi trong chùa, không giúp ích gì được ai.

(Bài nói chuyện tại lớp đào tạo hướng dẫn viên các trại hè cấp I, ngày 12-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr. 345)

Trong khi nhấn mạnh sự quan trọng của lý luận, đã nhiều lần đồng chí Lênin nhắc đi nhắc lại rằng lý luận cách mạng không phải là giáo điều, nó là kim chỉ nam cho hành động cách mạng; và lý luận không phải là một cái gì cứng nhắc, nó đầy tính chất sáng tạo; lý luận luôn luôn cần được bổ sung bằng những kết luận mới rút ra

từ trong thực tiễn sinh động. Những người cộng sản các nước phải cụ thể hóa chủ nghĩa Mác - Lênin cho thích hợp với điều kiện hoàn cảnh từng lúc và từng nơi.

(Diễn văn khai mạc Lớp học lý luận khóa I Trường Nguyễn Ái Quốc, ngày 07-9-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.95)

Trong lúc học, cũng cần làm cho chúng vui, trong lúc vui cũng cần làm cho chúng học. Ở trong nhà, trong trường, trong xã hội chúng đều vui, đều học. Muốn như vậy các ban phụ trách nhi đồng cần phải liên lạc với cha mẹ và thầy giáo của nhi đồng.

(Thư gửi Hội nghị các cán bộ phụ trách nhi đồng toàn quốc, ngày 25-8-1950, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.6, tr.427)

Trong lúc học lý luận cũng phải kết hợp với thực hành và tất cả các ngành khác đều phải: lý luận kết hợp với thực hành, học tập kết hợp với lao động.

(Bài nói tại Đại hội sinh viên Việt Nam lần thứ II, ngày 07-5-1958, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.400)

Trong lúc này có phong trào Thi đua yêu nước của toàn dân. Vậy nên ở trường cũng phải có cuộc thi đua yêu nước. Giáo viên thì thi đua tìm cách dạy cho dễ hiểu, cho chóng tiến bộ. Học sinh thì thi đua học cho chóng, cho nhiều, cho tốt.

(Thư gửi trường Trần Quốc Tuấn nhân dịp khai giảng khóa IV, tháng 5-1948, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.541)

Trong một trường học, các thầy nên thi nhau tìm cách dạy sao cho dễ hiểu, dễ nhớ, nhanh chóng và thiết thực.

Các trò nên đua nhau học. Đồng thời, biết tiết kiệm giấy bút, biết giữ kỷ luật.

*(Đời sống mới, viết ngày 30-02-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.120)*

Trong thời kỳ kháng chiến, ta có đề ra cho học sinh tham gia lao động sản xuất, có một thời kỳ ta có nhiều tiến bộ. Nhưng ta chưa kết hợp được chặt chẽ giáo dục văn hoá với lao động sản xuất. Mấy năm gần đây, việc giáo dục tinh thần lao động, kỷ luật lao động và giáo dục lao động có sút kém. Bây giờ phải sửa.

*(Nói chuyện tại Hội nghị cán bộ Đảng ngành giáo dục,
khoảng tháng 6-1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.593)*

Trong trường, cần có dân chủ. Đối với mọi vấn đề, thầy và trò cùng nhau thảo luận, ai có ý kiến gì đều thật thà phát biểu. Điều gì chưa thông suốt, thì hỏi, bàn cho thông suốt. Dân chủ nhưng trò phải kính thầy, thầy phải quý trò, chứ không phải là “cá đối bằng đầu”. Đồng thời thầy và trò cần giúp đỡ những anh chị em phục vụ cho nhà trường. Các anh chị em nhân viên thì nên thi đua sao cho cơm lành canh ngon để cho học sinh ăn no, học tốt.

*(Bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc Trường Đại học Nhân dân Việt Nam,
ngày 19-01-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.266)*

Trong việc đào tạo cán bộ, giáo dục là bước đầu. Tuy không có gì đột xuất, nhưng rất vẻ vang. Không có tượng đồng bia đá, không có gì là oanh liệt, nhưng làm tròn nhiệm vụ là anh hùng, anh hùng tập thể.

*(Bài nói chuyện tại Lớp đào tạo hướng dẫn viên các trại hè cấp 1,
ngày 12-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.345)*

Trong việc giáo dục và học tập, phải chú trọng đủ các mặt: đạo đức cách mạng, giác ngộ xã hội chủ nghĩa, văn hoá, kỹ thuật, lao động và sản xuất.

*(Thư gửi các cán bộ giáo dục, học sinh, sinh viên các trường
và các lớp bổ túc văn hoá, ngày 31-8-1960,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.647)*

Trong việc kiến thiết nước nhà về mọi mặt, ta thiếu rất nhiều cán bộ như kỹ sư, chuyên gia, thợ lành nghề, thầy dạy học, v.v... Vì vậy, ta phải phát triển mạnh đại học và chuyên nghiệp. Muốn phát triển đại học và chuyên nghiệp, phải chú trọng cấp 2, cấp 1 và cấp võ lòng.

*(Nói chuyện tại Đại hội chiến sĩ thi đua toàn ngành giáo dục,
ngày 21-02-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.273)*

Trong vui chơi cũng có giáo dục. Cần có những thú vui chơi văn hoá, thể dục có tính chất tập thể và quần chúng.

*(Bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc
Trường đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 19-01-1955,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.266)*

Trong xã hội không có gì tốt đẹp, về vang bằng phục vụ cho lợi ích của nhân dân.

Trong xã hội có THIÊN và cũng có ÁC.

(Bài nói chuyện tại lớp nghiên cứu Chính trị khóa II Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 08-12-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.453)

Trước đây làm việc theo lối thủ công, nhưng bây giờ làm bằng máy móc tinh xảo cả, nên việc học tập văn hoá, nâng cao trình độ kỹ thuật là rất cần thiết.

(Bài nói chuyện với cán bộ, công nhân Nhà máy Cơ khí Hà Nội, ngày 02-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.459)

Trước hết phải ra sức tẩy sạch ảnh hưởng giáo dục nô dịch của thực dân còn sót lại, như: Thái độ thờ ơ đối với xã hội, xa rời đời sống lao động và đấu tranh của nhân dân; học để lấy bằng cấp, dạy theo lối nhồi sọ. Và cần xây dựng tư tưởng: dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân.

(Thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng, ngày 31-10-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.185)

Trước học một đường, hành một nẻo. Nay phải sửa chương trình làm sao để học thì hành được ngay.

(Bài nói chuyện với các đại biểu thân sĩ trí thức, phú hào tỉnh Thanh Hóa, ngày 20-2-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.74)

Trước khi Vua Gia Long bán nước ta cho Tây, nước ta vẫn là nước độc lập. Đời nào cũng có người anh hùng mưu cao võ giỏi đứng ra đoàn kết nhân dân đuổi giặc cứu nước.

(Nên học sử ta, báo Việt Nam độc lập, ngày 01-02-1942, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.3, tr.255)

Trước kia có câu: “Vạn ban giai hạ phẩm, duy hữu độc thư cao”. Các cô, các chú hiểu không? Câu ấy có nghĩa: Tất cả mọi ngành đều ở dưới, duy có việc học là cao... Đó là thời phong kiến, học cốt để làm quan. Ngày nay phải vừa học vừa lao động.

(Bài nói tại Lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.270)

Trường học của chúng ta là trường học của chế độ dân chủ nhân dân, nhằm mục đích đào tạo những công dân và cán bộ tốt, những người chủ tương lai tốt của nước nhà. Về mọi mặt, trường học của chúng ta phải hơn hẳn trường học của thực dân và phong kiến.

(Thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng, ngày 31-10-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.185)

Trường học, gia đình và đoàn thể thanh niên phải liên hệ chặt chẽ trong việc giáo dục thanh niên.

(Bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 19-01-1955, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.9, tr.266)

Trường học lập ra không phải để giáo dục cho thanh niên An Nam một nền học vấn tốt đẹp và chân thực, mở mang trí tuệ và phát triển tư tưởng của họ, mà trái lại càng làm cho họ dần dần thêm.

(*Chính sách ngu dân, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.1, tr.424*)

Trường huấn luyện đã giúp anh em biết phương hướng, biết nhắm mục đích mà đi. Như vậy anh em học ít nhưng bổ ích nhiều. Tôi nhắc lại: anh em học bấy lâu nay được chừng ấy là quý rồi; rồi sau anh em còn phải học nữa, học mãi trong khi đi làm việc.

(*Bài nói chuyện tại buổi Lễ tốt nghiệp khóa 5 Trường Huấn luyện cán bộ Việt Nam, báo Cứu quốc, ngày 15-11-1945, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.4, tr.116*)

Trường này dạy cho thanh niên vừa học tập, vừa lao động, như vậy là rất tốt. Nên học những ngành nghề gì quan hệ trực tiếp đến sản xuất nông nghiệp, đến nông thôn.

(*Bài nói chuyện với Trường thanh niên lao động xã hội chủ nghĩa Hòa Bình, ngày 17-8-1962, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.437*)

Từ nay, các trường học cần phải giáo dục lao động một cách thiết thực, nó là nền tảng của giáo dục chính trị. Nó phải đi đôi với giáo dục chủ nghĩa yêu nước, ý thức cần kiệm để xây dựng nước nhà.

(*Học sinh và lao động, viết năm 1957, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.11, tr.213*)

Từ thành thị đến thôn quê, ở các đường phố, các nhà máy, các công trường, các chợ búa... khắp nơi có lớp học. Già, trẻ, gái, trai, ai chưa biết chữ đều tìm cách vượt khó khăn để đi học. Buổi sáng, buổi trưa, buổi tối, đến đâu cũng nghe tiếng học. Thật là một phong trào sôi nổi, một cảnh tượng tưng bừng của một dân tộc quyết rời bỏ chỗ tối, bước lên chỗ sáng.

(*Bình dân học vụ, báo Nhân Dân, ngày 17-6-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.347*)

Từ tiểu học, trung học, cho đến đại học, là nơi rèn luyện nhi đồng và thanh niên.

(*Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.120*)

Tư tưởng thông thì công việc tốt.

(*Thư gửi công nhân, chiến sĩ, nhân viên Xưởng may 10, Cục Quân nhu, ngày 24-02-1959, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.88*)

Vậy muốn nâng cao năng suất lao động, thì phải biết quý từng giây, từng phút trong lúc sản xuất; phải luôn luôn chăm lo học tập kỹ thuật, nắm vững kỹ thuật và cải tiến kỹ thuật. *Lao động cần cù và sáng tạo*. Không lúc nào chịu dừng bước trên con đường cải tiến sản xuất, cải tiến kỹ thuật. Không lúc nào chịu “giảm chân một chỗ” trong vũng lầy bảo thủ. Đó là một đức tính rất quý của người lao động xã hội chủ nghĩa.

(*Cần cù và sáng tạo, báo Nhân Dân, ngày 24-02-1960, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.12, tr.496*)

Vậy cần phải nghiên cứu kinh nghiệm cũ để giúp cho thực hành mới, lại đem thực hành mới để phát triển kinh nghiệm cũ, làm cho nó đầy đủ, dồi dào thêm.

(*Thư gửi Quân sự tập san, Quân sự tập san*, tháng 4-1948, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.511)

Về bình dân học vụ, nhờ sự hy sinh cố gắng của nam nữ giáo viên, đã có kết quả rất tốt đẹp. Bây giờ, số đông đồng bào đã biết đọc biết viết thì chúng ta phải có một chương trình để nâng cao thêm trình độ văn hoá phổ thông của đồng bào.

(*Thư gửi Hội nghị giáo dục toàn quốc*, tháng 7-1948, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.575)

Về giáo dục, chế độ khác thì giáo dục cũng phải khác. Thời trước giáo dục là gõ đầu trẻ để kiếm cơm ăn. Có cơm chùa thì đánh chuông, hết cơm chùa thì không đánh chuông. Bây giờ nhiệm vụ giáo dục khác trước.

(*Bài nói chuyện tại lớp đào tạo hướng dẫn viên các trại hè cấp I*, ngày 12-6-1956, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.10, tr.344)

Về giáo dục

1. Giáo dục xã hội ở Nhà nước: dùng các cuộc nói chuyện, các báo chí để tuyên truyền những tư tưởng cộng sản chủ nghĩa,

2. Giáo dục chính trị bằng các cuộc nói chuyện, các sách báo, và các cuộc thảo luận về đấu tranh giai cấp.

(*Chủ nghĩa Cộng sản và thanh niên Trung Quốc*, báo L'Humanité, ngày 19-8-1922, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.1, tr.124)

Về giáo dục, trước kia người An Nam học sách Trung Quốc, chịu ảnh hưởng văn hóa Trung Quốc. Từ ngày người Pháp chiếm An Nam, thấy người An Nam cũng giống người Trung Quốc, cho nên cũng ra lệnh học sách Trung Quốc. Không ngờ từ sau cách mạng Tân Hợi của Trung Quốc, thấy rằng cho tiếp tục học sách Trung Quốc thì không ổn, cho nên chúng đã không cho phép người An Nam đọc sách Trung Quốc và học chữ Trung Quốc nữa. Chẳng những thế, chúng càng không muốn để cho người An Nam biết tình hình gần đây của Trung Quốc, bởi vì điều khiến bọn đế quốc không vui hơn cả là ý thức dân tộc của nhân dân bị áp bức.

(*Bài phát biểu tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ II, Quốc dân Đảng Trung Quốc*, ngày 14-01-1926, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.2, tr.230-231)

Về học tập và giảng dạy, phải thực hiện tốt phương châm giáo dục kết hợp với lao động sản xuất. Về lao động, cần chú ý tổ chức cho thích hợp với lứa tuổi và sức khỏe của học sinh. Về giảng dạy, tránh lối dạy nhồi sọ. Chương trình dạy học hiện nay còn có chỗ quá nhiều, quá nặng.

(*Bài nói tại Hội nghị tổng kết phong trào thi đua “dạy tốt, học tốt” của ngành giáo dục phổ thông và sư phạm*, tháng 8-1963, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.14, tr.746)

Về phương diện tinh thần, người Pháp không tổ chức một nền giáo dục mới thay thế cho nền giáo dục An Nam mà họ đã bỏ đi. Họ chỉ xây dựng được một ít trường học để đào tạo ra những con vẹt, những người vong bản thiếu đạo đức và thiếu cả kiến thức phổ thông...

(*Đông Dương*, viết khoảng 1923-1924, tiếng Pháp, bản chụp lưu tại Viện Hồ Chí Minh, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.1, tr.424)

Về vấn đề giáo dục, tôi có mấy ý kiến sau đây cống hiến với Hội nghị.

Chúng ta cần phải có một nền giáo dục kháng chiến và kiến quốc. Vì vậy, chúng ta:

1. Phải sửa đổi triệt để chương trình giáo dục cho hợp với sự nghiệp kháng chiến và kiến quốc.
2. Muốn như thế, chúng ta phải có sách kháng chiến và kiến quốc cho các trường.
3. Chúng ta phải sửa đổi cách dạy cho hợp với sự đào tạo nhân tài kháng chiến và kiến quốc.
4. Chúng ta phải đào tạo cán bộ mới và giúp đỡ cán bộ cũ theo tôn chỉ kháng chiến và kiến quốc.
5. Về bình dân học vụ, nhờ sự hi sinh cố gắng của nam nữ giáo viên, đã có kết quả rất tốt đẹp. Bây giờ, số

đồng đồng bào đã biết đọc biết viết thì chúng ta phải có một chương trình để nâng cao thêm trình độ văn hóa phổ thông của đồng bào.

(*Thư gửi Hội nghị giáo dục toàn quốc*, tháng 7-1948, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.575)

Về văn hoá - Ngoài việc gây dựng nền trung học và đại học mới, đào tạo nhân tài, mở mang nghệ thuật, do sự khuyến khích của Chính phủ, sự sáng suốt của cán bộ bình dân học vụ, và sự hăng hái của đồng bào, chúng ta phá tan cái chính sách ngu dân của Pháp. Trong hai năm chúng ta đã dạy hơn bốn triệu đồng bào nam nữ biết đọc biết viết và đã có nhiều làng xã, toàn dân đều biết chữ. Đó là một thành tích vẻ vang, nhất là trong lúc cái gì cũng thiếu thốn.

(*Lời kêu gọi đồng bào toàn quốc nhân dịp kỷ niệm lần thứ hai ngày Quốc khánh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa*, ngày 02-9-1947, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.5, tr.233)

Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người. Chúng ta phải đào tạo ra những công dân tốt và cán bộ tốt cho nước nhà.

(*Phát biểu tại lớp học chính trị của giáo viên cấp II và cấp III toàn miền Bắc*, ngày 13-9-1958, *Hồ Chí Minh toàn tập*, Sđd, t.11, tr.528)

Vì giáo dục nhà trường không kết hợp chặt chẽ với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội, cho nên trong giờ

học thì cháu nào cũng ngoan, ngoài giờ học thì có một số vì nhàn rảnh và không ai săn sóc mà dễ sinh hư.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội Đảng bộ Hà Nội, ngày 01-02-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.28*)

Vì kém lý luận, cho nên gặp mọi việc không biết xem xét cho rõ, cân nhắc cho đúng, xử trí cho khéo. Không biết nhận rõ điều kiện hoàn cảnh khách quan, ý mình nghĩ thế nào làm thế ấy. Kết quả thường thất bại.

(*Sửa đổi lối làm việc, tháng 10-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.274*)

Vì sao ít nhất cũng phải học những điều cơ bản, những điều a, b, c về chủ nghĩa cộng sản?

Vì chủ nghĩa cộng sản là mục đích cuối cùng của Đảng ta. Đấu tranh cho chủ nghĩa cộng sản là lẽ sống của người đảng viên.

(*Bài nói ở Lớp huấn luyện đảng viên mới, ngày 14-5-1966, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.114*)

Vì sao phải học tập *đường lối* của Đảng? Vì có nắm vững đường lối cách mạng mới thấy rõ phương hướng tiến lên của cách mạng, mới hiểu rõ mình phải làm gì và đi theo phương hướng nào để thực hiện mục đích của Đảng trong giai đoạn cách mạng hiện nay.

(*Bài nói ở Lớp huấn luyện đảng viên mới, ngày 14-5-1966, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.15, tr.115*)

Việc giáo dục trẻ con, mọi người đều phải đóng góp một phần, nhưng Đoàn Thanh niên phải là người phụ trách chính, Đảng thì phải ra sức giúp.

(*Bài nói chuyện tại Đại hội đảng bộ Hà Nội, ngày 01-02-1961, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.13, tr.28*)

Việc khó khăn nhất của dân tộc ta là đánh đổ đế quốc và phong kiến. Khó khăn ấy ta đã khắc phục được, thì khó khăn trong giáo dục nhất định khắc phục được.

(*Nói chuyện tại Đại hội giáo dục phổ thông toàn quốc, ngày 23-3-1956, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.10, tr.289*)

Việc thế giới rất nhiều, học không bao giờ hết. Người có học mới có tiến bộ. Càng học càng tiến bộ.

(*Đời sống mới, viết ngày 20-3-1947, Hồ Chí Minh toàn tập, Sđd, t.5, tr.117*)

Với những cán bộ còn kém văn hoá, thì việc huấn luyện này rất trọng yếu. Trước hết phải dạy cho họ những thường thức: lịch sử, địa dư, làm tính, khoa học tự nhiên, xã hội, chính trị, cách viết báo cáo, nghĩa vụ và quyền lợi người công dân.

Các bài học do một ban phụ trách sắp xếp.

Lớp học do một hoặc vài ba cơ quan tổ chức với nhau.

Những lớp đó cần phải có giáo viên luôn luôn phụ trách và giáo viên ngoài giúp việc.

Các cán bộ có thể thay phiên nhau mà đi học.

Cần phải ưu đãi các giáo viên và khen thưởng những lớp tổ chức tốt.

Những cán bộ học trong những lớp này, phải theo trình độ văn hoá cao hay thấp mà đặt lớp, chứ không theo cấp bậc cán bộ cao hay thấp.

*(Sửa đổi lời làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.311)*

Xã hội càng đi tới, công việc càng nhiều, máy móc càng tinh xảo. Mình mà không chịu học thì lạc hậu, mà lạc hậu là bị đào thải, tự mình đào thải mình.

*(Bài nói tại Hội nghị nghiên cứu lịch sử Đảng
của Ban Tuyên giáo Trung ương, ngày 28-11-1959,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.333)*

Xã hội loài người ngày nay tiến lên nắm lấy nguyên tử. Người ta chinh phục thiên nhiên, chiếm cả cung trăng nữa. Tất cả tiến bộ rất nhanh. Cán bộ và giáo viên cũng phải tiến bộ cho kịp thời đại thì mới làm được nhiệm vụ. Chớ tự túc, tự mãn, cho là giỏi rồi thì dừng lại. Mà dừng lại là lùi bước, là lạc hậu, mình tự đào thải trước. Cho nên phải cố gắng học tập để cải tạo mình, cải tạo tư tưởng của mình, cải tạo con em và giúp vào việc cải tạo xã hội.

*(Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên, tháng 8-1959,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.12, tr.266)*

...xã hội phát triển không ngừng, tiến bộ cũng phải không ngừng. Nếu hôm nay ngừng tiến bộ tức là ngày mai thoái bộ.

*(Bài nói tại buổi bế mạc lớp chính huấn cán bộ đảng, dân, chính
các cơ quan Trung ương, ngày 09-6-1953,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.8, tr.143)*

Xã hội tương lai là một xã hội không có phân biệt trí óc và chân tay.

*(Bài nói chuyện trong buổi khai mạc lớp chính huấn cán bộ đảng, dân,
chính ở cơ quan Trung ương, ngày 06-02-1953,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.8, tr.59)*

Xem nhiều sách để mà lờ, để làm ra ta đây, thế không phải là biết lý luận.

Những anh em đó cần phải ra sức thực hành mới thành người biết lý luận.

*(Sửa đổi lời làm việc, tháng 10-1947,
Hồ Chí Minh toàn tập, Sdd, t.5, tr.274)*

VANG VỌNG LỜI NƯỚC NON

Những câu chuyện mang giá trị giáo dục và ý nghĩa nhân văn sâu sắc,
được tuyển chọn trong bộ Hồ Chí Minh toàn tập xuất bản lần thứ ba

Tập 7: **CƠN SÓNG THÌ CÒN PHẢI HỌC**

Chịu trách nhiệm xuất bản, nội dung

Giám đốc - Tổng Biên tập: **TRẦN CHÍ ĐẠT**

Biên tập: Đào Mai Phương - Phạm Thị Thiễm
Nguyễn Thị Lê - Trần Thị Huyền

Tổng hợp: Nguyễn Liên Hương

Trình bày sách: Nguyễn Tuấn Đạt

Sửa bản in: Mai Quốc Bảo

Thiết kế bìa: Trần Hồng Minh

Nguồn ảnh: Ảnh tư liệu

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Website: www.nxbthongtintruyenthong.vn, book365.vn, ebook365.vn

Trụ sở chính: Tầng 6, Tòa nhà Cục Tần số vô tuyến điện - 115 Trần Duy Hưng,
quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội

Điện thoại Biên tập: 024.35772141/43 Fax: 024.35579858
E-mail: nxb.tttt@mic.gov.vn

Chi nhánh tại TP. Hồ Chí Minh: 211 đường Nguyễn Gia Trí, P25,
quận Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh

Điện thoại: 028.35127750 Fax: 028.35127751
E-mail: cmsg.nxbtttt@mic.gov.vn

Chi nhánh miền Trung - Tây Nguyên:

Địa chỉ: 42 Trần Quốc Toản, quận Hải Châu, TP. Đà Nẵng
Điện thoại: 0236.3897467 Fax: 0236.3843359
E-mail: cndn.nxbtttt@mic.gov.vn

Địa chỉ: 46 đường Y Jút, Y Bih Alêô, TP. Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk
ĐT: 0262.3808088 E-mail: cntn.nxbtttt@mic.gov.vn